

ՄԵՐ ԱՆԿԻՆԵՆ

Ապօրէն Ունեցուածքի Վերադարձը՝ Ժողովուրդի Պահանջ

Հայաստանի նախագահ Արմէն Սարգսեան ստորագրեց Ազգային ժողովին կողմէ հաստատուած՝ «Ապօրէն գոյքի բռնագանձման մասին» օրէնքը: Հակառակ ընտանիքի անդամներուն մասին կեղծ լուրեր տարածելու միջոցաւ իր վրայ հոգեբանական ճնշում գործադրելու փորձերուն, նախագահը խորհրդակցութիւններուն եւ իրաւաբաններուն հետ երկար ուսումնասիրելէ ետք, որոշեց ստորագրել օրինագիծը արձանագրելով, որ մօտէն պիտի հետեւի անոր անաչառ գործադրութեան, որպէսզի այդ չօգտագործուի քաղաքական եւ այլ շահադիտական նպատակներով:

Նախագահի այս ստորագրութեամբ գործի կը դրուի Յեղափոխութենէն ադիցն խորհրդարանի կողմէ առնուած ամենէն կարեւոր որոշումներէն մէկը, որու շնորհիւ կարելի պիտի դառնայ պետութեան վերադարձնել տարիներու ընթացքին չարաշահուածներու միջոցաւ ձեռք ձգուած կալուածներն ու գոյքերը:

Այս օրէնքի ընդունումով մտահոգ են յատկապէս նախկին իշխանութեան մօտ կանգնած ու անոր բարիքներէն լայնօրէն օգտուած տարրերն ու շրջանակները, որոնց շուրջ շղթա սկսած է սեղմուիլ ու այժմ կ'անդրադառնան, որ եկած է հաշիւ ներկայացնելու պահը:

Այս օրինագծի իւրայատկութիւնը այն է որ, բռնագրաւուած կրնայ կատարուիլ առանց դատական երկարատեւ գործընթացներու, որոնք կրնան տարիներ տեւել եւ արդիւնքի չհասնիլ: Միւս կողմէ, այն անհատները, որոնք այս օրէնքով պարտադրուած կ'ըլլայ վերադարձնելու իրենց ապօրէն ունեցուածքը, չեն կրնար ենթարկուիլ քրեական պատժամիջոցներու, այսինքն չեն կրնար բանտարկուիլ՝ նախկին իրենց արարքներուն համար:

Առաջին հայեացքով կրնայ տարօրինակ թուիլ եւ անարդար, սակայն առանց դատավճռի գոյքի բռնագրաւման օրինակաւորութիւնը հաստատուած է ՄԱԿ-ի Կոռուպցիայի դէմ պայքարի 2004 թուականի ուլիստով, որ նաեւ ստորագրուած է Հայաստանի կողմէ: Այդ համաձայնագրով, երկրները իրաւունք ունին առանց մեղադրական դատավճռի գոյքի բռնագրաւում արտօսել այն պարագաներուն, երբ յանցագործը չի կրնար քրեական հետապնդման ենթարկուել մահուան, փախուստի դիմելու եւ նման այլ դէպքերու պարա-

Հայաստանի Նախագահը Ստորագրեց Ապօրինի Գոյքի Բռնագանձման Օրէնքը

Նախագահ Արմէն Սարգսեան կը ստորագրէ Ազգային ժողովի օրէնքներէն մէկը

Հայաստանի նախագահ Արմէն Սարգսեան Մայիս 11-ին ստորագրած է «Ապօրինի գոյքի բռնագանձման մասին» օրէնքը եւ 14 յարակից օրէնքները, կը յայտնեն նախագահի աշխատակազմէն: Օրէնքները Ազգային ժողովի կողմէն նախագահի ստորագրման ներկայացուած էին Ապրիլ 21-ին:

Ինչպէս կը նշեն նախագահի աշխատակազմէն, օրէնքի ընդունումը Կառավարութիւնը կը հիմնաւորէ յանցաւորութեան դէմ պայքարի արդիւնաւէտութիւնը բարձրացնելու եւ այդ յանցաւոր գործունէութեան արդիւնքով ապօրինի ձեռք բերուած գոյքը բռնագանձելու անհրաժեշտութեամբ: Հարողագրութեամբ կը լինեն նաեւ, որ օրէնքի նախագիծի քննարկման փուլին եւ գալն նախագահի

ստորագրման ներկայացուելն չենտույ, բազմաթիւ հասարակական կազմակերպութիւններ, օտարերկրեայ ներդրողներ, իրաւաբանական եւ մասնագիտական հանրութեան եւ գործարար շրջանակներու ներկայացուցիչներ, իրաւապաշտպաններ եւ անհատ քաղաքացիներ, իրենց մտահոգութիւնը ներկայացուցած են նախագահի աշխատակազմին, օրէնքի սահմանադրականութեան, օրէնքի կիրառման հետեւանքով հնարաւոր քրոնփցիտն վտանգներու, ինչպէս նաեւ տնտեսութեան զարգացման, ներդրումային միջավայրի եւ ֆինանսական կայունութեան վրայ օրէնքի հնարաւոր բացասական ազդեցութեան եւ հետեւանքներու վերա-

Կլէմտէի Մէջ Վարակակիրներու Թիւը Կը Շարունակէ Բարձրանալ

«Քորոնա» ժահրով վարակուածներու թիւը կը շարունակէ բարձրանալ Լոս Անճելըս Գաւառը ընդգրկող քաղաքներուն մէջ:

Ամէնէն աւելի մտահոգիչ է պարագան Կլէմտէի մէջ, ուր 200 հազար բնակչութեան գրեթէ կէսը հայեր են եւ մինչեւ օրս արձանագրուած է մօտ 800 վարակակիր ու 52 մահ: Համեմատելով մօտակա միւս քաղաքներուն հետ, Կլէմտէի ամենէն բարձրն է Լոս Անճելըս եւ Լոնկ Պիչ քաղաքներէն ետք, որոնք ունին յաջորդաբար չորս միլիոն եւ 500 հազար ժողովուրդ:

Գաւառի Առողջապահական Բաժանմունքի ամէնօրեայ ասուլիսներու ընթացքին Նոնա Յովանիսեան յաճախ Հայերէն լեզուով

պատգամ կ'ուղղէ՝ կոչ ընելով Ամերիկահայ համայնքին, որ շարունակեն հետեւիլ առողջութեան կանոններուն, չվարակուելու համար հիւանդութեամբ:

Լոս Անճելըս Գաւառի Առողջապահութեան Բաժանմունքի հրապարակած վերջին տեղեկութիւններուն համաձայն, Մայիս 13-ի դրութեամբ հայաշատ այլ շրջանները կը ներկայացնեն հետեւեալ պատկերը. Պըրպէնք 318 վարակի դէպք, Հոլիվուտ 214 դէպք, Փոքրիկ Հայաստան 164 դէպք, Մոնթեպելլո 231 դէպք, Հիւսիսային Հոլիվուտ 517 դէպք, Նորթրիճ 225 դէպք, Փասատինա 593 դէպք, Սանլէնտ 113 դէպք եւ Թահանկա 94 դէպք:

Ամերիկայի Գոնկրետ Կոշտ Բննադատութեան Կ'ենթարկէ Ատրպէյճանին

Ատրպէյճանի կ'օգտագործէ «Քորոնա» ժահրի վարակը որպէս պատրուակ, երկրի քաղաքական ճնշումները կատարելու եւ խօսքի ազատութիւնը սահմանափակելու նպատակով:

«Այս համավարակի ընթացքին, առողջապահութեան միջոցները որեւէ կերպ չեն արդարացներ քաղաքական բռնաճնշումները: Մենք անհանգստացած ենք գեկուցներով, որոնք կը վկայեն, որ Ատրպէյճանի կառավարութիւնը աւելի կը սահմանափակէ սեփական քաղաքացիներուն ազատ արտայայտման, մամուլին ազատօրէն օգտուելու եւ տեղեկատուութեան իրաւունքը, կատարելով ձեռքաւարութիւններ, տուգանքներ, բռնութիւններ եւ, հնարաւոր է, խոշտանգումներ: Երկրի իշխանութիւնները պէտք է դադարեցնեն, այս համաշխարհային ճգնաժամի պատրուակով, սահմանափակելը Ատրպէյճանի ժողովրդական ճակատ կուսակցութեան անդամներու եւ այլ գործիչներու ու թղթակիցներու ազատ խօսքի իրաւունքը», - ըսուած է քոնկրետի մարդու իրաւունքներու հարցերով Հելսինկեան յանձնաժողովի յայտարարութեան մէջ:

Լոս Անճելոսի Հայաստանի Հիւպատոսութեան Զանքերով Երեւան 34 ՀՀ Քաղաքացիներ

Լոս Անճելոսի ՀՀ գլխաւոր հիւպատոսութեան օժանդակութեամբ՝ ընթացիկ տարուայ Մայիս 2-ին եւ 9-ին կայացած են Լոս Անճելոս-Ամսթրամ -Մինսք-Երեւան չուերթներ. Հայաստան վերադարձած է 34 ՀՀ քաղաքացի:

Ըստ «Արմէնփրես»-ի այս մասին կը տեղեկացնեն Լոս Անճելոսի ՀՀ գլխաւոր հիւպատոսութեան:

«Ս.թ. Մայիսի 2-ին եւ 9-ին կայացաւ Լոս Անճելոս-Ամսթրամ -Մինսք-Երեւան չուերթը, որով Քալիֆորնիայից Մայիսի 2-ին

ՎԱՅԱՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Մեկնարկը Տրուեց. Ինչպես Կը Բռնագանձեն Ապօրինի Գոյքը

ՆԱԻՐԱ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ՀՀ նախագահ Արմէն Սարգսեանն ի վերջոյ ստորագրեց «ապօրինի գոյքի բռնագանձման մասին» օրէնքը եւ 14 յարակից օրէնքները: Ընդ որում, դրանք Ազգային ժողովի կողմից Հանրապետութեան նախագահի ստորագրման են ներկայացուել 2020թ. Ապրիլի 21-ին եւ Արմէն Սարգսեանն այն ստորագրեց վերջին օրով: Եւ չնայած դրան, Սարգսեանը նաեւ նշել է, որ ուշադիր հետեւելու է օրէնքի կիրառմանը եւ ամէն դէպքում մտահոգութիւններ կան:

«Հանրապետութեան նախագահը մեծապէս կարեւորում է յանցաւորութեան դէմ պայքարը: Միեւնոյն ժամանակ ակնկալում է, որ օրէնքը պէտք է կիրառուի ընդունման իրաւաչափ նպատակին խիստ համապատասխան՝ որպէս բացառիկ միջոց առանձնապէս բարձր հանրային վտանգաւորութիւն ունեցող յանցագործութիւնների դէմ պայքարելու համար: Օրէնքի անբարեխիղճ կիրառումը կարող է խաթարել պետութեան նկատմամբ վստահութիւնը եւ վտանգի տակ դնել դրա արդիւնաւէտութիւնը: Հարկ է հաշուի առնել նաեւ անձնական տուեալների, ձեռնարկատիրական եւ մասնագիտական գործունէութեան, ինչպէս նաեւ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկատուութեան պաշտպանութեան հարցերի առանձնապատուկ զգալունութիւնը, մասնաւորապէս՝ գործարար շրջանակների եւ ընդհանրապէս հանրութեան համար: Քանի որ օրէնքով սահմանուած է դրա կիրառման տիրոջթում գտնուող անձանց լայն շրջանակ, կարեւոր է, որ նրանց վերաբերեալ ստացուող տեղեկատուութեան ծաւալը լինի պիտանի, անհրաժեշտ, համաչափ եւ համապատասխանի օրէնքի ընդունման նպատակներին: Կիրառման ընթացքում պէտք է հաշուի առնել անձանց մասնաւոր եւ ընտանեկան կեանքի անձեռնմխելիութեան իրաւունքը, անձնական տուեալների պաշտպանութեան սահմանադրական պահանջները եւ բացառել դրանց նկատմամբ ցանկացած անհամաչափ միջամտութիւն: Օրէնքը պէտք է կիրառուի բարձր պատասխանատուութեամբ՝ բացառելով կոռուպցիոն դրսեւորումները, խտրականութիւնը, ոչ իրաւահավասար ազդեցութեան ռիսկերը», - ասուած է Արմէն Սարգսեանի աշխատակազմի կողմից տարածած հաղորդագրութեան մէջ:

Եւ այս ֆօնին ուշագրաւ է, որ Նիկոլ Փաշինեանը եւ արդարադատութեան նախարար Ռուստամ Բաղասեանը քննարկել են դատական համակարգի բարեփոխումները: Հանդիպման ընթացքում կողմերը քննարկել են հարցերի լայն շրջանակ, այդ թւում՝ ապօրինի ծագում ունեցող գոյքի բռնագանձման մասին օրէնքի կիրառման մասով: Կողմերը հանգամանալից քննարկել են ապօրինի ծագում ունեցող գոյքի բռնագանձման մասին օրէնքի կիրառման մեխանիզմները, որը երեկ ստորագրուել էր ՀՀ նախագահի կողմից:

Իսկ ինչ է ենթադրում օրէնքը, եւ ինչպէս կարող են բռնագանձել գոյքը: «Ապօրինի ծագում ունեցող գոյքի բռնագանձման մասին» Հայաստանի Հանրապետութեան օրէնքի նախագիծը թոյլ է տալիս ուսումնասիրել գոյքը, դրա ձեռքբերումը եւ օգտագործումը եւ ներկայացնել բռնագանձման պահանջ, եթէ գոյքի ձեռքբերումը չի հիմնաւորուած օրինական եկամուտներով: Նշուած դէպքում գոյքը օրէնքի իմաստով համարուած է ապօրինի ծագում ունեցող եւ ենթակալ է բռնագանձման: Նախագիծը ներմուծում է առանց մեղադրական դատավճռի գոյքի բռնագանձման մոդելը՝ չհիմնավորուող հարստացման բռնագանձումը:

Այս քաղաքացիաիրաւական վարոյթի հիմքում ընկած են անձի օրինական աղբիւրներից ստացուած եկամուտների եւ նրա փաստացի եկամուտների համեմատութեան հիման վրայ բացառապատուած էական անհամապատասխանութիւնները: Յանցաւոր արարքի հետ անուղղակի կապի հաստատումը պարտադիր պայման է: Այս դէպքում ապացուցման բեռը տեղափոխուած է պատասխանողի վրայ եւ ակտիւները բռնագանձուած են, եթէ չի ապացուցուած դրանց ստացման օրինական աղբիւրը:

Նախագիծով ապօրինի ծագում ունեցող գոյքի բռնագանձման գործերով ուսումնասիրութիւնների իրականացման եւ հայցի հարուցման լիազօրութիւնը տրուած է Հայաստանի Հանրապետութեան գլխաւոր դատախազութեանը՝ որպէս պետական շահերի պաշտպանութեան հայցի տարատեսակ: Նախագիծով ուսումնասիրութիւնը սկսուած է քրէադատավարական որոշում ազդակների առկայութեան դէպքում, որից յետոյ ընթանում է քրէական ընթացակարգերից անկախ: Ապօրինի ծագում ունեցող գոյքի բռնագանձման պահանջը, կարող է ներկայացուել եւ քննուել ՀՀ քաղաքացիական դատավարութեան կարգով:

Հաշուի առնելով այն հանգամանքը, որ գոյքի ծագման վերաբերեալ ապացույցները, այն ծաւալով, որով դրանք ձեռք բերելու հնարաւորութիւն չունի իրաւասումարմինը, գտնուած են գոյքը ձեռքբերած անձի մօտ՝ օրէնքի նախագիծը նախատեսում է հայցի բաւարարման հնարաւորութիւն, եթէ իրաւասու մարմինը ապացուցում է, որ պատասխանողին պատկանող գոյքը չի հիմնաւորուած հայցուորին հասանելի օրինական եկամուտների վերաբերեալ տուեալներով: Համապատասխանաբար, պատասխանողը կարող է հերքել կանխաւարկածը՝ ապացուցելով գոյքի օրինական ձեռքբերումը՝ ներկայացնելով այն փաստաթղթերը, որոնք օրէնքի ուժով հասանելի են միայն պատասխանողին: Ամէն դէպքում, ապօրինի ծագում ունեցող գոյքը ենթակալ է բռնագանձման միայն այն դէպքում, երբ գոյքի եւ եկամուտների միջեւ անհամապատասխանութիւնը էական է, այն է՝ գոյքի շուկայական արժէքը գերազանցում է օրէնքով նախատեսուած սահմանաչափը»:

«ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ»

Ներքաղաքական Պայքարի «Կարմիր Գծերը»

Նախօրէին վարչապետ Փաշինեանը խորհրդարանում պատասխանելով պատգամաւորների հարցերին՝ անդրադարձաւ նաեւ արցախեան բանակցային գործընթացին եւ, ըստ էութեան, վերահաստատեց այն թեզերը, որոնք առաջ էր քաշել աւելի վաղ: Ընդդիմութիւնն ու համացանցային հայրենասէրներն էլ, բնականաբար, առիթը բաց չթողեցին ու քարոզչական տոտալ գրոհ սկսեցին, որի իմաստը մօտաւորապէս հետեւեալն էր՝ «Հասէք, փրկէք, Նիկոլը խոստովանեց, որ թաքուն ծախում է Ղարաբաղը, յապաղելը հաւասարագօր է մահուան», եւ այլն: Ընդ որում՝ քարոզչական այդ ժխտրի մէջ առաջին հայեացքից ողջամիտ թուացող հարցադրումներ էլ էին հնչում, բայց դա ընդհանուր պատկերը չէր փոխում: Ակնյայտ էր, որ Արցախի համար սրտացաւութեան շղարշի տակ ընդամէնը շատ տգեղ քաղաքական խաղեր են խաղում:

Խնդիրը նոյնիսկ այն չէ, որ անհետեւ չհարցադրումներ էին հնչում, օրինակ, թէ «ինչ է նշանակում Հայաստանի ժողովուրդը եւ Արցախի ժողովուրդը, այդ երբեք ունանի՞ց են այդ ժողովուրդները տարբեր»: Երեւի շատ բարդ է հասկանալը, որ հակամարտութեան մէջ ներգրաւուած են երեք պետական կազմաւորումներ, որոնցից երկուսը՝ միջազգայնօրէն ճանաչուած, երրորդը՝ առաջիմ ճանաչուած, եւ այդ երեք երկրներում էլ ապրում են քաղաքացիներ, առանց որոնց համաձայնութեան հնարաւոր չի լինելու հասնել խնդրի վերջնական կարգաւորման: Եւ ընդհանրապէս՝ ինչ է նշանակում բողոքել, որ Հայաստանի եւ Արցախի ժողովուրդներն առանձին-առանձին են նշուած ու միաժամանակ պահանջել, որ բանակցութիւնների սեղանի շուրջ Հայաստանն ու Արցախն առանձին-առանձին ներկայացուած լինեն: Ինչեւէ: Ծատ աւելի կարեւոր էին ընդդիմութեան հնչեցրած այն ուլտիմատիւ պահանջները, որ Փաշինեանն անյապաղ ներկայացնի հայկական կողմի «կարմիր գծերը», այսինքն՝ յայտարարի, թէ ինչը հայկական կողմը երբեք եւ ոչ մի պարագայում չի զիջի:

Սա իսկապէս անհասկանալի ու անտրամաբանական պահանջ էր, որովհետեւ ցանկացած բանակցութեան ժամանակ կողմերից իւրաքանչիւրը ձգտում է ոչ թէ ժամ առաջ բացել սեփական խաղաթղթերը, այլ ստիպել, որ դիմացինը բացի: Հիմա հարց՝ ինչո՞ւ են Հայաստանի ընդդիմադիր շրջանակները հիստերիկ տոնով պահանջում, որ Փաշինեանը դեռ բանակցութիւնները չսկսուած՝ հրապարակի հայկական կողմի «կարմիր գծերը»: Սերժ Սարգսեանը ժամանակին հրապարակեց դրանք՝ յայտարարելով, թէ մեր «կարմիր գծերը» սրանք են՝ Արցախը չպէտք է լինի Ադրբեյջանի կազմում եւ պիտի Հայաստանի հետ յուսալի ցամաքային կապ ունենայ: Այսինքն՝ յայտարարեց, որ «մէր հայրենիքը չէ» ոչ միայն Ադրբեյջանը, այլեւ Ֆիզուլին, Ջէբրայիլը, Ջանգելանը եւ այլն, որովհետեւ դրանք «Հայաստանի հետ յուսալի ցամաքային կապի» մաս չեն կազմում, հետեւաբար՝ կարելի է նաեւ

քննարկել դրանց վերադարձը: Եւ ինչ, հայկական կողմը որեւէ բան չահէ՞ց Սերժ Սարգսեանի այդ անկեղծացումից: Ծիշտ հակառակը՝ դա ոգեւորեց ադրբեյջանական կողմին, ու նրանք կոշտացրին իրենց դիրքորոշումը:

Ի դէպ՝ Փաշինեանի յայտարարութիւններին յաջորդած քարոզչական աղմուկից այնպիսի տպաւորութիւն է ստեղծուած, թէ վերջ, հարցը լուծուած է, մի օր առաւօտ արթնանալու ենք, տեսնենք նա գիշերը թաքուն յանձնել է տարածքները: Բայց չզիտես ինչու՝ Ադրբեյջանում ճիշտ հակառակ տրամադրութիւններ են: Այնտեղ համարում են, որ Լաւրովի վերջին յայտարարութիւնից յետոյ հայկական կողմն ըստ էութեան կոշտացրել է դիրքորոշումը, եւ ակնյայտ է, որ Ադրբեյջանը բանակցութիւնների միջոցով ոչնչի չի հասնելու: Հետաքրքիր է՝ ամէն առիթով ադրբեյջանցիների կարծիքները սեփական քաղաքական նպատակների համար օգտագործող մեր ընդդիմադիրներն ինչո՞ւ աչա անգամ չեն նկատում սա:

Պատասխանն ակնյայտ է՝ որովհետեւ նրանց ոչ թէ բանակցային գործընթացն է հետաքրքրում, այլ այն, թէ որքանով կարելի է այդ գործընթացը ծառայեցնել սեփական քաղաքական շահերին: Մինչդեռ լաւ կը լինէր, որ քաղաքական ուժերն էլ իրենց հերթին հրապարակէին ներքաղաքական պայքարի «կարմիր գծերը», որոնք տրորել պարզապէս չի կարելի:

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ»

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ
ՄՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԴՆՉԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի
ԽՄԲԱԳԻՐ
ԳՐԻԳՈՐ ԽՈՏԱՆԵԱՆ
ՎԱՐԻՉ ՏՆՕՐԵՆ
ՎԱՅԵ ԱՋԱՊԱՂՅԱՆ
MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August
ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)
Canada \$125.00 (Air Mail)
Overseas \$250.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.
Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

ՎԱՅԱՍԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լիլիթ Մակունց Նշեց «Իմ Քայլի» Երեք Պատգամաւորներու Հրաժարականի Պայմանը

Ազգային ժողովին, «Իմ Քայլը» խմբակցութեան ղեկավար՝ Լիլիթ Մակունցը խորհրդարանէն ներս ունեցած ելոյթի ժամանակ յայտնեց, որ Մայիս 8-ին խորհրդարանին մէջ տեղի ունեցած միջադէպը պէտք է ունենայ քաղաքական հետեւանք: Մակունցի խօսքով, Սասուն Միքայէլեան վար կը դնէ մանդատը կը հրաժարի իր իրաւագիրէն, եթէ վար դնէ եւ հրաժարի Լուսաւոր Հայաստան խմբակցութեան ղեկավար՝ Էտմոն Մարուքեան:

«Իմ Քայլը» խմբակցութեան ղեկավար Լիլիթ Մակունց

Մակունց նշեց, որ Ազգային ժողովին մէջ, ծեծկռտուքի օրը էտմոն Մարուքեան յարձակած է ու ոտքով հարուածած Սասուն Միքայէլեանը, այն պարագային, երբ Սասուն Միքայէլեան վտանգ էր ներկայացնէր, որովհետեւ ԲՀԿ (Բարգաւաճ Հայաստան կուսակցութեան) պատգամաւորները բռնած էին զինք: Եթէ իրօք ան բռնութեան դէմ է, ինչպէ՞ս կրնար նման բան ինք իրեն թոյլ տալ, հարց տուաւ Մակունց:

Մակունցը նշեց, որ իրենց մանդատը իրաւագիրներէն պատրաստ են վար դնելու հրաժարելու նաեւ «Իմ Քայլը» խմբակցութեան պատգամաւորներ Արտակ Մանուկեանն ու Վահէ Ղալումեանը, պայմանով, որ իրենց մանդատը վար կը դնեն նաեւ «Լուսաւոր Հայաստան»-էն պատգամաւորներ Հրանդ Այվազեանն ու Սարգիս Ալեքսանեանը:

Մակունց ըսաւ, որ «Լուսաւոր Հայաստան»ը պէտք է հաղնէս գալ արձագանքով եւ յայտնէ իր դիրքորոշման մասին:

«Լուսաւոր Հայաստանը զոհ է, ինչպէս իրենք փորձում են ներկայացնել: Լուսաւոր Հայաստան խմբակցութիւնը, ի դէմս իր ղեկավար էտմոն Մարուքեանի, բախումի կողմ է, աւելին, բախումը հրահրող կողմ է», - յայտարարեց Լիլիթ Մակունց:

Ան նշեց, որ զարմանալի է, որ խմբակցութեան ղեկավարը կարենայ բախումներ յառաջանողի դիրքով ու այդ բառամթերքով հանդէս գալ:

Ան օրինակներ բերաւ էտմոն Մարուքեանի յայտարարութիւններէն:

«Ես ուզում եմ լիչեցնել՝ ո՞վ էր այն պատգամաւորը, ով 2019 թուականի Յունուար 16-ին երդմնակալութեան արարողութիւնից երկու օր անց վէճ հրահրեց ԲՀԿ

(Բարգաւաճ Հայաստան կուսակցութիւն) խմբակցութեան հետ՝ Ազգային ժողովում, էտմոն Մարուքեանը: Ես ուզում եմ ձեզ հարցնել՝ ո՞վ էր այն պատգամաւորը, ով մօտ երկու շաբաթ առաջ՝ այստեղ կանգնած, Աժ պատգամաւոր Գէորգ Պապոյեանին պարբերաբար ընդհատում էր եւ ի վերջոյ հնչեցրեց սպառնալիք՝ ձայնդ կտրիւր, թէ չէ քթիցդ արիւն է գալու, էտմոն Մարուքեանը: Ո՞վ էր այն պատգամաւորը, որը Ռուբէն Ռուբինեանի՝ վարման կարգով ելոյթի ժամանակ խանգարեց Ռուբէն Ռուբինեանին՝ չթողնելով նրան խօսել եւ հրահրեց վէճ, էտմոն Մարուքեանը: Ո՞վ էր այն պատգամաւորը, ում Միլիթար Հայրապետեանը դիմում էր խնդրանքով՝ իրեն չընդհատել, խօսել դուք-ով, էտմոն Մարուքեանը: Ո՞վ էր այն պատգամաւորը, որը Սուրէն Գրիգորեանին դիմում էր՝ ո՞վ ես դու, արա ոճով, էտմոն Մարուքեանը: Ո՞վ էր այն պատգամաւորը, ով սեռական բնույթի հայհոյանք հնչեցրեց Ալեն Սիմոնեանի՝ Աժ փոխնախագահի հասցէին, էտմոն Մարուքեանը: Եւ ո՞ր խմբակցութեան ներկայացուցիչն էր Պաշտպանութեան յանձնաժողովի նիստի ժամանակ ասում՝ հեսա քֆուր կու տամ, Լուսաւոր Հայաստան խմբակցութեան ներկայացուցիչը: Եւ այսօր մենք ունենք իրավիճակ, երբ Աժ պատգամաւոր, ԼՀԿ (Լուսաւոր Հայաստան կուսակցութիւն) ղեկավարի եղբայրը շարունակում է սեռական բնույթի հայհոյանքներ հնչեցնելու այդ մշակոյթը մէկ այլ պատգամաւորի մօր հասցէին», - ըսաւ Լիլիթ Մակունց:

Կարէն Կարապետեան Ներկայացաւ Ապրիլեան Պատերազմի Քննիչ Յանձնաժողովի Նիստին

ՀՀ ազգային ժողովի Ապրիլեան պատերազմի հանգամանքները ուսումնասիրող քննիչ յանձնաժողովի նախագահ՝ Անդրանիկ Քոչարեան մանրամասնութիւններ ներկայացուց ՀՀ նախկին վարչապետ Կարէն Կարապետեանի մասնակցութեամբ տեղի ունեցած յանձնաժողովի նիստի մասին:

«Արմէնփրես»-ի փոխանցումով՝ Քոչարեանը նշեց, որ նիստի կարճ տեւելու պատճառներէն մէկը այն էր, որ Կարապետեան պաշտօնավարած է 2016 թուականի հոկտեմբերին:

«Նրան տրուած հարցերն առնչուել են սպառազինութեան ու թիկունքային ծառայութեան վերաբերելու իր կողմից արուած յայտարարութիւններին: Հարցեր են հնչել նաեւ այն մասին, թէ իր վարչապետութեան ժամանակ ինչ աշխատանքներ են կատարուել այս առնչութեամբ: Մենք ստացել ենք հարցերի պատասխաններն այնքանով, որքանով կարապետեանը պատասխանեց մեր կողմից հնչեցուած հարցերին», - ըսաւ Քոչարեան:

Յեղափոխութենէն Ետք Այս Իմ Ամենամեծ Պարտութիւնն Էր. Փաշինեան

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան Մայիս 8-ի Ազգային ժողովին մէջ տեղի ունեցած ծեծկռտուքի վերաբերեալ, Ազգային ժողովի ամպլիննէն յայտարարութեամբ հանդէս եկաւ: Նիկոլ Փաշինեան դատապարտեց բռնութեան գործադրումը իր բոլոր դրսեւորումներով, որովհետեւ ըստ վարչապետին՝ բռնութիւնը ոչ միայն ֆիզիքական է, այլեւ բարոյական եւ հոգեբանական:

«Պէտք է ընդգծել, որ արդէն երկու տարի յեղափոխական կազմը հետեւողականօրէն եւ շարունակաբար ենթարկուած է բարոյական եւ հոգեբանական բռնութիւններին: Ներողութիւն եմ խնդրում ասելու համար, բայց խորհրդարանական մեծամասնութեան կրն պատգամաւորներին ընկերային ցանցերում սպառնում են բռնաբարել, նրանց երեխաներին փողոցներում սատակացնել, ամենավերջին ստահող, քստմնելի տեղեկութիւններ են տարածում պատգամաւորների վերաբերեալ, եւ այս ամէնն ունի մէկ նպատակ՝ խեղճացնել քաղաքական մեծամասնութեանը եւ քայքայել քաղաքական մեծամասնութեան եւ ժողովրդի միջեւ առկա վստահութիւնը», - յայտարարեց Նիկոլ Փաշինեան:

Վարչապետը յայտնեց, որ նախորդ օր, Ազգային ժողովին մէջ էտմոն Մարուքեանի հետ հանդիպման ընթացքին, պարոն Մարուքեանին ըսած է, որ հիմքեր ունին կասկածելու, որ ան եւ անոր գործունէութիւնը, հոգեբանական եւ բարոյական բռնութիւններ գործարկելու ծրագրի մը անբաժանելի մասն են:

«Դիտելով այսօր տեղի ունեցած միջադէպի տեսագրութիւնը, մի պարզ հարց եմ տալիս՝ իսկ ի՞նչ գործ ունէր ելոյթ ունեցող այնտեղ կանգնած եւ երբ որ ամպլիննից

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան

իջնում էր եւ մեծ արագութեամբ ընթանում էր դէպի Սասուն Միքայէլեանը, ինչի՞ համար էր գնում, քաղաքական երկխօսութիւն ծաւալելու համար», - նկատել տուաւ Փաշինեան:

Նիկոլ Փաշինեան տեղի ունեցածը քստմնելի սաղրանք որակեց եւ դատապարտեց նաեւ այն, որ իրենք տեղի կու տան այդ սաղրանքներու պատճառաւ, որովհետեւ իրենք իրաւունք չունին սաղրանքներէն վրդովելու:

«Նրանք մեզ ուզում են մուտքերում իրենց ծեծողներ դարձնել, նրանք մեզ ուզում են հաւասարեցնել սպանողների, նրանք մեզ ուզում են շեղել մեր արժէքներից, նրանք մեզ ուզում են հանել հաւասարակշռութիւնից», - շեշտեց Նիկոլ Փաշինեան, ապա աւելցուց.

«Սա համարում եմ մեր եւ իմ ամենամեծ պարտութիւնը, որ ունեցել ենք յեղափոխութիւնից յետոյ: Բայց սա թող որեւէ մէկին չուսավառ չանի», - յայտարարեց վարչապետը ու արտասանեց յեղափոխութեան յայտնի երգին տողերը:

Արթուր Վանեցեան Յատուկ Քննչական Ծառայութիւն Հրաւիրուած է Միքայէլ Սինասեանի Յայտարարութեան Կապակցութեամբ

Ազգային Անվտանգութեան Ծառայութեան նախկին տնօրէն՝ Արթուր Վանեցեան հրաւիրուած է Յատուկ Քննչական Ծառայութիւն, Սուրբ Աթոռի մօտ նախկին դեսպան՝ Միքայէլ Մինասեանի յայտարարութեան կապակցութեամբ: Այս մասին ֆէյսպուքեան էջին վրայ գրառում ըրած է Վանեցեանի ներկայացուցիչ՝ Լուսինէ Սահակեան:

Յայտարարութեան մէջ, մասնաւորապէս, ըսուած է.

«Հայաստանի Հանրապետութեան Յատուկ Քննչական Ծառայութիւնում նիւթեր են նախապատրաստուում Միքայէլ Մինասեանի կողմից վերջերս արուած յայտարարութեան հետ կապուած:

Այսօր նիւթերի նախապատրաստութեան շրջանակներում ՅԲԾ է հրաւիրուած եղել Արթուր Վանեցեանը: Ընթանում է իրաւական գործընթաց, որի վերաբերեալ չաւելելի մեկնաբանութիւններից գերծ ենք մնում»:

NEWS.am-ի հետ զրոյցի ընթացքին, Արթուր Վանեցեանի փաստաբան Լուսինէ Սահակեան հաստատեց, որ Վանեցեան ՅԲԾ շատ կարճ մնացած է եւ արդէն դուրս եկած:

Նշենք, որ Սուրբ Աթոռի մօտ

ԱԱԾ նախկին տնօրէն՝ Արթուր Վանեցեան

նախկին դեսպան՝ Միքայէլ Մինասեան յայտարարած էր, որ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան Ազգային Անվտանգութեան Ծառայութեան նախկին տնօրէն Արթուր Վանեցեանի միջոցով իրեն գործարք առաջարկած է, որ իր դէմ քրէական հետապնդումը կը դադրի, եթէ վերջինը համաձայնի խորհրդանշական գումար փոխանցել ինչ, որ հիմնադրամի եւ քաղաքականութեամբ չզբաղի: Միքայէլ Մինասեանի համաձայն՝ ինք այդ գործարքի առաջարկը մերժած է:

ԼՈՒՐԵՐ

Հայաստանի Եւ Արցախի Մէջ Նշուեցաւ Մայիսեան Եռատօնը

Հայաստանի Եւ Արցախի ղեկավարները կը մասնակցին եռատօնի միջոցառումներուն

Մայիս 9-ին, Հայաստանի Եւ Արցախի մէջ նշուեցաւ Մայիսեան Եռատօնը՝ Հայրենական մեծ պատերազմի յաղթանակի, Շուշիի ազատագրման Եւ Արցախի Պաշտպանութեան Բանակի կազմութեան օրերը:

Առաւօտեան Երեւանի «Յաղթանակ» զբօսայգի այցելեցին նախագահ Արմէն Սարգսեան, փոխվարչապետ Տիգրան Աւինեան, Ազգային ժողովի փոխնախագահ Ալեն Սիմոնեան, պաշտպանութեան նախարար Դաւիթ Տօնոյեան, Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ն, բարձրաստիճան պաշտօնեաներ, հոգեւորականներ ու պատերազմի վետերաններ, որոնք Յուշահամալիրի մօտ ծաղկեպսակներ գետեղեցին ու յարգանքի տուրք մատուցեցին գոհուածներու լիշատակին:

Նախագահ Արմէն Սարգսեանի օրուայ իր ուղերձին մէջ ըսաւ. «Յաղթանակը տարիք չունի Եւ երբեք չի ծերանում: 1992 թուականի այս օրը հայ ժողովրդի համախմբուած ջանքերով ազատագրուեց Շուշին: 75 տարի առաջ այս օրը Խորհրդային Միութեան ժողովուրդները միասնական յաղթանակ տարան Հայրենական մեծ պատերազմում»:

Երեւանի երկնքին տեղի ունեցաւ օդային շքերթ՝ հայկական օդուժի շարքերը վերջերս համալրած նոր Եւ արդիական կործանիչներու մասնակցութեամբ:

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանն ու Ազգային ժողովի նախագահ Արարատ Միրզոյեան առաւօտեան մեկնեցան Արցախ Եւ նախագահ Բակո Սահակեանի Եւ նորընտիր նախագահ Արայիկ Յարութիւնեանի ընկերակցութեամբ մասնակցեցան Յաղթանակի օրուայ առթիւ Ստեփանակերտի ու Շուշիի մէջ կազմակերպուած միջոցառումներուն:

«Մեր միասնական Եւ ազգային խնդիրն այն է, որ ամէն Մայիսի 9-ը Արցախում, Հայաստանում Եւ ընդհանրապէս հայու-

թեան շրջանում լինի առաւել տօնական, ապագային մեր հայեացքը լինի առաւել լաւատեսական, այսօրուայ մէջ լինենք առաւել վստահ, Եւ ես համոզուած եմ, որ այդպէս էլ կը լինի», - յայտարարեց Փաշինեան:

Հայաստանի վարչապետն նաեւ հանդէս եկաւ ուղերձով: «Հայ ժողովուրդը նշանակալից դերակատարում ունեցաւ Ֆաշիզմի արհաւիրքից եւրոպական ժողովուրդներին ազատելու գործում, Եւ որ Շուշիի ազատագրումն ազդարարեց Արցախի ազատագրման սկիզբը, Արցախի Հանրապետութեան ժողովրդի անվտանգութիւնն ու ինքնորոշման իրաւունքի իրացումը սակարկութեան առարկայ չեն, դրանք բացարձակ արժէքներ են մեզ համար»:

«Մենք ամբողջութեամբ վճարել ենք 20-րդ դարի բոլոր պատերազմների մեր պարտքը: Եւ հիմա, առաւել քան ուրիշ որեւէ մէկը, քաջ զիտակցում ենք խաղաղութեան արժէքը: Մեր ինքնութիւնը լաւագոյնս արտայայտուած է խաղաղութեան պայմաններում, ստեղծագործ Եւ կենարար աշխատանքի միջոցով: Միեւնոյն ժամանակ, իմանալով խաղաղութեան գինը, մենք միշտ պատրաստ ենք ամէն գնով պաշտպանել այն Եւ հարկ եղած դէպքում վերստին մարտնչել մեր ազատութեան Եւ արժանապատուութեան համար», - իր խօսքին մէջ ըսաւ վարչապետը:

Վարչապետ Փաշինեան տիկնոջ՝ Աննա Յակոբեանի հետ ժամանած էր Արցախ Եւ Ստեփանակերտի օդանավակայանին մէջ դիմաւորուած՝ Լեւոնային Ղարաբաղի գործող նախագահ Բակո Սահակեանի Եւ ընտրուած նախագահ Արայիկ Յարութիւնեանի ու անոնց տիկիներուն կողմէ:

Համավարակի պատճառով Հայաստանի ու Արցախի մէջ այս տարի տեղի չունեցան զանգուածային միջոցառումներ, բաւարարուելով պաշտօնականով:

«Նման Ցուցանիշ Որեւէ Երկիր Չէր Գրանցած». Երեւանի ԱՄՆ Դեսպանատան Յայտարարութիւնը

Երեւանի Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու դեսպանատունը յայտարարութիւն տարածած է.

«Երեւանում ԱՄՆ դեսպանատունը ուրախութեամբ արձանագրում է, որ ըստ Freedom House-ի անցումային ժողովրդավարութեան երկրների գեկոյցում, Հայաստանը գրանցել է ժողովրդավարութեան բարելավման ամենաբարձր երկամեայ ցուցանիշը, որպիսին այս գեկոյցի պատմութեան ընթացքում դեռեւս ոչ մի երկիր չէր գրանցել: USAID Armenia-ի հետ մեկտեղ մենք պատրաստ ենք աջակցել այն բարեփոխումներին, որոնք

Պոլսոյ Հայկական Եկեղեցւոյ Դէմ Կատարուած Ոտնձգութեան Հարցը Տեղափոխուած Է Թուրքիոյ Խորհրդարան

Թուրքիոյ ընդդիմադիր քրտամէտ «Ժողովուրդներու ժողովրդավարական» կուսակցութենէն (HDP) ընտրուած հայ պատգամաւոր Կարօ Փայլան հայկական եկեղեցւոյ վրայ կատարուած յարձակման հարցը տեղափոխած է երկրի խորհրդարան: Ան գրաւոր հարցում ներկայացուցած է Թուրքիոյ խորհրդարանի ուղղուած ներքին գործոց նախարար՝ Սուլէյման Սոյլուին: Այս մասին կը գրէ ermenihaber-ը:

Յիշեցնենք, որ Թուրքիոյ քաղաքացիներէն մէկը, Մայիս 8-ին, փորձած էր վառել Պոլսոյ Պաքըրքէոյ շրջանի Չէյթինլիք թաղամասի հայկական Ծնունդ Ս. Աստուածածնի եկեղեցւոյ դուռը: Բայց չէր յաջողած:

Փայլան ուշադրութեան յանձնած է այն փաստը, որ ձեռքարկուած անձնաւորութիւնը իր խոստովանութեան մէջ, իր արարքի պատճառը նշած է հետեւեալը. «Որովտեւ «Քորոնա» ժահրը ասոնք (հայեր-խմբ.) բերած են»:

Հայ պատգամաւորը ընդգծած է նաեւ, որ ատելութեան մթնոլորտին մէջ, Պաքըրքէոյ Եւ տարբեր շրջաններու մէջ պարբերաբար եկեղեցիներու նկատմամբ ոտնձգութիւններ կը կատարուին: Նոյնիսկ ազգայնամոլական բնոյթի գրութիւններ տեղ գտած են հայկական եկեղեցիներու պատերուն վրայ:

Այս ամէնը նկատի առնելով Կարօ Փայլան Թուրքիոյ ներքին գործոց նախարար Սուլէյման Սոյլուին ուղղած է հետեւեալ հարցերը.

Չէ՞ք կարծեր, որ փոքրամաս-

Պոլսոյ Ս. Աստուածածնի եկեղեցւոյ դուռը, ուր կ'երեւի վառելու փորձի հետքերը

նութիւններու կրօնական հաստատութիւններու հանդէպ ատելութեան հողի վրայ կատարուող յարձակումներուն վրայ ազդեցութիւն ունին Թուրքիոյ նախագահի կողմէ գործածուող խօսքերը, ինչպէս օրինակ՝ «Սուրի աւելցուկ» արտայայտութիւնը:

Ինչպիսի միջոցներ կը ձեռնարկէք յաճախակի յարձակման ենթարկուող փոքրամասնութիւններուն պատկանող կրօնական հաստատութիւնները պաշտպանելու համար:

Ըստ ինձի՝ ատելութեան հողի վրայ կատարուող այս յարձակումները ինչպէս նախապէս, այնպէս ալ հիմա, կ'ուղղորդուին պետութեան ներսը գտնուող տեսանելի կամ անտեսանելի կեդրոններու կողմէ: Հակառակը կրնա՞ք պնդել:

Նիկոլ Փաշինեան Զեռախօսագրոյց Ունեցած Է Զոռմի Պապի Հետ

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան Մայիս 8-ին հեռախօսագրոյց ունեցած է Հռոմի Ֆրանչիսկոս Պապի հետ, կը յայտնեն վարչապետի աշխատակազմէն:

Վարչապետը շնորհակալութիւն յայտնած է «Քորոնա» ժահրի ընկերային-տնտեսական հետեւանքներու մեղմացման Եւ խոցելի խաւերուն օգնութիւն տրամադրելու հարցով Հռոմի Սրբազան եկեղեցւոյ Եւ անձամբ Ֆրանչիսկոս Պապի ջանքերուն համար Եւ ներկայացուցած է համավարակի դէմ ՀՀ կառավարութեան կողմէ ձեռնարկուող քայլերը:

Երկուստեք ընդգծուած է, այսօր աշխարհին մէջ խաղաղութիւն պահպանելը, սպառնալիքներու դադրեցնելը Եւ ժողովուրդներու միջեւ խաղաղութեան մշակոյթի տարածումն ու խրախուսումը: Այս առումով վարչապետ Փաշինեան մեծապէս կարեւորած է Ֆրանչիսկոս Պապի անցեալ ամսուայ կատարած համընդհանուր գինադարի կոչը, ներկայացուցած է Լեւոնային Ղարաբաղի հիմնախնդիր խաղաղ կարգաւորման Հայաստանի յանձնառութիւնը ու նաեւ երախտագիտութիւն յայտնած է Նորին Սրբութեան՝ հայ ժողովուրդի ու պատմական արդարութեան կողքին մշտապէս կանգնելու համար:

Նորին Սրբութիւնը շնորհաւորած է Նիկոլ Փաշինեանը՝ Հա-

Հռոմի Ֆրանչիսկոս Պապ

յաստանի Հանրապետութեան վարչապետ ընտրուելու երկրորդ տարին լրանալու կապակցութեամբ: Ան մեծ գոհունակութեամբ ընդգծած է Հռոմի կաթողիկէ Եւ Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցիներու միջեւ գոյութիւն ունեցող եղբայրական յարաբերութիւններն ու անսասան կապը, վերահաստատած է իր դիրքորոշումը Հայոց ցեղասպանութեան հարցով:

Ջրուցակիցները բարձր գնահատած են հայ կաթողիկէ համայնքի դերակատարումը հայ ժողովուրդի կեանքին ներս: Երկուստեք ընդգծուած է երկկողմանի միջպետական յարաբերութիւններու ընդլայնման պատրաստակամութիւնը:

անհրաժեշտ են Հայաստանը ժողովրդավարութեան Եւ օրէնքի գերակայութեան ճանապարհով առաջ տանելու համար»:

Հայաստանի Մեջ Արտակարգ Դրուփինը Կ'երկարաձգուի

Հայաստանի մէջ արձանագրուած է «Քորոնա» ժահրի մէկ օրուայ գրանցուած դէպքերու աննախադէպ բարձր թիւ՝ 180: Չորեքշաբթի կէսօրէ ետք շրջելով Երեւանի փողոցները, վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան յայտարարեց, որ արտակարգ դրութեան երկարաձգումը անխուսափելի է, միայն թէ սահմանափակումներու ռեժիմը կը մեղմանայ:

Մարտ 16-էն սկսեալ կիրառուող արտակարգ դրութիւնը պէտք է աւարտել Հինգշաբթի Մայիս 14-ի՝ 17:00-ին, եւ երկարաձգուելու պարագային, Հայաստանը, փաստօրէն, թեւակոխելու է արտակարգ դրութեան երրորդ ամիսը:

«Արտակարգ դրութիւնը չչարունակելու տարբերակ չունենք մենք ուղղակի, բայց սահմանափակումների ռեժիմն ուրիշ կը լինի, աւելի մեղմ կը լինի: Այսօր առաւօտ խորհրդակցութիւն ենք ունեցել, թէ ինչ պէտք է անենք, պէտք է, այո, խստացնենք միջոցները՝ «Քորոնա» ժահրի պայմաններում բնականոն կեանքով ապրելու: Եթէ պարզուի, որ պէտք է դիմակ կրելը փակ տարածքներում պարտադիր լինի, պէտք է պարտադիր լինի: Բայց չենք կարող կիսատ կեանքով ապրել, պէտք է լիարժէք կեանքով ապրենք, ինչը չի նշանակում, որ պէտք է անկաշկանդ բոլորս վարակուենք եւ վարակենք ուրիշներին», - ըսաւ վարչապետը:

Հայաստանի մէջ, վարակուածներու ընդհանուր քանակը հասած է 3 հազար 718-ի: Նախորդ օր գրանցուած է մահուան եւս մէկ դէպք, հիւանդը 65 տարեկան տղամարդ էր, չէ ունեցած ուղեկցող քրոնիքական հիւանդութիւն: Մահացածներու ընդհանուր թիւը կը կազմէ 48, այսօր Ազատութեան փոխանցեց առողջապահութեան նախարարի մամուլի քարտուղար Ալինա Նիկողոսեան:

Հայաստանի Նախագահը Ստորագրեց

Շարունակուած էջ 1-էն բերեալ»:

Հանրապետութեան նախագահի աշխատակազմը արտայայտուած մտահոգութիւններն ու նկատառումները հանգամանալից եւ հետեւողականօրէն քննարկած է Ազգային ժողովի պետական-իրաւական մշտական յանձնաժողովի նախագահի ու արդարադատութեան նախարարի հետ եւ ստացած է պարզաբանումներ:

«Միեւնոյն ժամանակ ակնկալուում է, որ օրէնքը պէտք է կիրառուի ընդունման իրաւաչափ նպատակին խիստ համապատասխան՝ որպէս բացառիկ միջոց առանձնապէս բարձր հանրային վտանգաւորութիւն ունեցող յանցագործութիւնների դէմ պայքարելու համար»:

Լոս Անճելոսի Հայաստանի Հիւպատոսութեան

Շարունակուած էջ 1-էն

Հայաստան վերադարձան ՀՀ 13 քաղաքացի, իսկ Մայիսի 9-ին՝ ՀՀ 21 քաղաքացի: Լոս Անճելոսում ՀՀ գլխաւոր հիւպատոսութիւնը, Հոլանտայի Թագաւորութիւնում ՀՀ դեսպանութեան հետ համագործակցութեամբ, օժանդակութիւն ցուցաբերեց Հայաստան վերադարձող ՀՀ քաղաքացիներին՝

Մինչեւ հիմա մէկ օրուայ մէջ հաստատուած վարակակիրներու ամենամեծ թիւը Հայաստանի մէջ Մայիս 5-ին էր՝ 163 նոր դէպք.- «Այսօր ժամը 11-ի դրութեամբ ունենք հաստատուած «Քորոնա» ժահրային հիւանդութեան ընդհանուր 3 հազար 718 դէպք, որոնցից 1500-ն՝ առողջացած, 48-ը՝ մահուան ելքով: «Քորոնա» ժահրային հիւանդութեամբ այս պահին փաստացի բուժում է ստանում 2 հազար 149 հիւանդ, եւ եթէ հետազոտութիւններն էլ ասենք, ընդհանուր առմամբ կատարել ենք 34 հազար 766 հետազոտում: Եթէ օրուայ կտրուած քով թուերը հաստատենք, ապա ունեցել ենք հիւանդութեան հաստատուած 180 նոր դէպք եւ 70 առողջացածներ»:

Հարցին, թէ ինչու՞ պայմանաւորուած է այս մրցանիշային աճը, Ալինա Նիկողոսեան պատասխանեց.- «Հաստատուած դէպքերի հաղորդակիցներին այսպէս ասած՝ հետազոտումը մասնաշաղկապ է կատարուում, նրանք ընտանիքներ են, այսինքն՝ թիւը նաեւ դրանով է մեծ: Երկրորդը նա է, որ չեն պահպանուում շատ կանոնները, եւ դէպքերն աւելանում են, այսինքն՝ բացի այդ օջախներից, լինում են նաեւ արդէն առանձին դէպքեր, որ ուղղակի հետազոտուում են, ու ստացուում է, որ դրական է, բայց հիմնական թելը, որ գնում է մեզ մօտ, հաստատուած դէպքերի սերտ հաղորդակիցներն են, որոնք հետազոտուում են, յետոյ այդ սերտ հաղորդակիցների հաղորդակիցներն են հետազոտուում, ու այդպէս շղթայական դրական դէպքերը հաստատուում են»:

Այն, որ համաճարակի պայմաններուն անպատասխան կանոնները չեն պահպանուի, առաւօտեան ֆէյսպուքեան ուղիղ հեռարձակման ժամանակ անդրադարձաւ նաեւ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան:

րելու համար: Օրէնքի անբարեխիղճ կիրառումը կարող է խաթարել պետութեան նկատմամբ վստահութիւնը եւ վտանգի տակ դնել դրա արդիւնաւէտութիւնը», - նշուած է նախագահի աշխատակազմի յայտարարութեան մէջ:

Արմէն Սարգսեան դեռեւս Փետրուար 6-ին դիմած էր Սահմանադրական դատարան, վիճարկելով «Հայաստանի Հանրապետութեան քրէական դատավարութեան օրէնագրում փոփոխութիւններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» օրէնքի, ինչպէս նաեւ անոր հետ փոխկապակցուած «Դրամատնային գաղտնիքի մասին» օրէնքում լրացում կատարելու մասին» օրէնքի որոշ դրոյթներու սահմանադրականութիւնը: Դիմումի քննութիւնը նախատեսուած է Յունիս 16-ին:

լուծելով, մասնաւորապէս, նրանց ուղեբեռի եւ շենկենեան մուտքի արտոնագրերի հարցը: Լոս Անճելոսում ՀՀ գլխաւոր հիւպատոսութեան դիւանագէտները ներկայ են եղել Լոս Անճելոսի օդանաւակայանում՝ ՀՀ քաղաքացիների Հայաստան վերադարձի գործընթացը անխափան կազմակերպելու համար», - կը տեղեկացնեն հիւպատոսութեան:

Մահացած է Պանկլատեշ Բնակող Վերջին Հայը

«Ֆրանս Փրես» գործակալութիւնը կը հաղորդէ հարաւասիական Պանկլատեշ պետութիւն բնակող վերջին հայու՝ 89-ամեայ Մայքլ Ժոզեֆ Մարտինի (Միքայէլ Յովսէփ Մարտիրոսեան) մահուան մասին: Գործակալութեան հաղորդումով՝ Մարտիրոսեանը իր կեանքի ողջ ընթացքին հոգ կը տանէր Պանկլատեշի մայրաքաղաք՝ Տաքալի հայկական եկեղեցոյ եւ անոր յարող հայկական գերեզմանատան պահպանութեան մասին: Հայերը ներկայիս, Պանկլատեշի տարածքը առաջին անգամ բնակութիւն հաստատած են դեռեւս 16-րդ դարուն: Բրիտանական տիրապետութեան շրջանին, տեղի հայ համայնքը մեծ ազդեցութիւն ձեռք բերած է յատկապէս առեւտուրի ոլորտին մէջ: Եւ այս շրջանին ալ՝ 1781 թուականին, Տաքալի մէջ կառուցուած է Սուրբ Յարութեան հայկական տաճարը: «Միքայէլ Յովսէփ Մարտիրոսեանի մահով հայերու աւելի քան 300-ամեայ ներկայութիւնը կը մօտենայ է իր աւարտին», - կ'արձանագրէ «Ֆրանս Փրեսը»:

Նախագահ Թրամփը, Հայագի Փաթիք Յովակիմեանը Առաջադրած է ԱՄՆ-ի Ազգային Հետախուզութեան Տնօրէնի Գրասենեակի Գլխաւոր Խորհրդակցանի Պաշտօնին

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու նախագահ՝ Տրամպի Թրամփը առաջադրած է հայ Փաթիք Յովակիմեանը ԱՄՆ-ի Ազգային հետախուզութեան տնօրէնի գրասենեակի գլխաւոր խորհրդականի պաշտօնին: Միացեալ Նահանգներու Ազգային հետախուզութեան տնօրէնի պաշտօնն ու գրասենեակը ստեղծուած են 2004 թուականին, ձորճ Պուշ-կրտսերի նախագահութեան օրօք: Տնօրէնը, ըստ էութեան, կը համակարգէ, ամերիկեան հետախուզական եւ հակահետախուզական 16 գործակալութիւններու աշխատանքը եւ կը համարուի անոնց ղեկավարը: Այդ գործակալութիւններու կարգին կը դասուին Կեդրոնական հետախուզական գործակալ

ութիւնը՝ CIA, կամ Պաշտպանական նախարարութեան հետախուզական գործակալութիւնը՝ DIA-ը: Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Ազգային հետախուզութեան տնօրէնի գրասենեակի գլխաւոր խորհրդականի պաշտօնին համար Փաթիք Յովակիմեանի նշանակումը դեռ պէտք է հաստատուի Միացեալ Նահանգներու Մերակոյտի կողմէն: Գլխաւոր խորհրդականի ինդիքը, իրաւական հարցերով խորհրդատուութեան տրամադրումն է Ազգային հետախուզութեան տնօրէնի գրասենեակին, վստահ ըլլալու համար, որ գրասենեակի ենթակալութեան ներքոյ գործող պաշտօնեաներու աշխատանքը համահունչ է ամերիկեան օրէնքներուն:

Ապօրէն Ունեցուածքի Վերադարձը

Շարունակուած էջ 1-էն

գային: Խորհրդարանի որդեգրած օրինագիծը ունի նաեւ բաւականին զսպիչ սահմանափակումներ, թոյլ չտալու համար օրէնքի կամայական կիրառումը: Դատախազութիւնը չի կրնար առանց պատճառի հետաքրքրուիլ քաղաքացիներու եկամուտներու եւ ունեցուածքի տարբերութեամբ: Այդ կրնայ կատարուիլ միայն երբ տուեալ անձի նկատմամբ կայ կոռուպցիայի մէջ ներգրաւուած ըլլալու մեղադրանք եւ կամ հետախուզութեամբ ի յայտ կու գան նման կասկածներ: Օրէնքը կը տարածուի 1991 թուականի Սեպտեմբեր 21-էն սկսեալ բոլոր նախկին եւ ներկայ պաշտօնեաներուն վրայ: Այս օրերուն խուճապի մատն-

ուած են յատկապէս վերջին քսան տարիներուն, նախկին իշխանութիւններու օրով, պետութեան կալուածներն ու հողեր ջնջիմ գումարներով ձեռք ձգած անձիք, որոնք իրենց քարոզչական մեքենան կ'օգտագործեն որպէս զինքը կեանքի չկոչուի: Նմանները պատրաստ չեն հեշտութեամբ վերադարձնելու իրենց ունեցուածքը: Միւս կողմէ, թաւշայ յեղափոխութեան գլխաւոր օրակարգերն մին հանդիսացող այս պահանջի ձգձգումը սկսած էր յառաջացնել ժողովրդային դժգոհութիւն: Ապօրէն ունեցուածքի բռնագրաւումի մասին օրէնքի ընդունումը առաջին քայլ է երկրէն ներս ընկերային բեւեռացումը մեղմելու եւ արդարութիւնը վերականգնելու ճանապարհին: «ՄԱՍԻՍ»

Ղոզանցները Յաղթանակի՝

Շուշիի ազատագրութեան գործողութիւնը, մեր ժամանակակից պատմութեան ամենափայլուն էջը կը կազմէ: Ռազմական հմուտ մարտավարութեամբ, զիպուկ եւ կտրուկ հարուածներով, Արցախի սիրտը հանդիսացող Շուշիի վրայ խոջանքն ու անոր անառիկ բարձունքին նուաճումը, էպպէս շրջեցին դարաբաղեան հակամարտութեան ռազմական իրավիճակն ու հոգեբանական պատկերը:

Եթէ վերջիշէնք մեր տարբեր հերոսամարտերուն եւ դիւցազնական ճակատամարտերուն պատմութիւնը, կրնանք իսկոյն նշմարել, որ անոնք եղած են ինքնապաշտպանութիւններ, նախապարձակ ոտխար կասեցնելու կամ սանձելու երբեմն յուսահատ գուպարներ: Սակայն, 1992 Մայիս 9-ի Շուշիի նուաճման եւ աւելի ուշ Արցախի յարակից տարածքներու ազատագրութեան փաստը կը նշանակորուի անով՝ որ այս անգամ հայկական ուժեր, զմայլելի հերոսականութեամբ եւ անընկճելի ոգորումներով կարողացան արտաքսելով թշնամին, վերատիրանալ նախնեաց հողերուն. այդպիսով՝ պահ մը ջնջելով մեր նախկին դառնադի յիշողութիւնները ու սակաւ մը ամոքելով մեր խոր սպիները: Շուշիի յաղթանակով, արդարօրէն ուռեցաւ հայ մարդուն արիաշունչ կուրծքը, կենդանացաւ որձութեան զգացումն ու բորբոքեցան ըջիջները խիզախութեան:

Շուշին սովորական քաղաք մը չէ մեր պատմութեան մէջ: Ժամանակին, Արեւելեան Հայաստանի ամենահայաշատ քաղաքն էր ան: Գրականութեան, մշակութային կեանքի, կրթութեան, արուեստի հայատրոփ կեդրոն մըն էր, որուն փողոցներէն եւ կրթօճախներէն, բեմերէն եւ լսարաններէն անցած են բազմաթիւ կարկառուն դէմքեր, պետական-քաղաքական ու ռազմական գործիչներ:

Արցախի շուրջ ծաւալած ռազմական գործողութիւնները արձանագրեցին յաջորդական փուլեր՝ մինչեւ 1994 Մայիս 12, երբ հակառակորդը իր կրած անփառունակ պարտութիւններէն յուսաբեկ, նոր խայտառակութիւններէ խուսափելու մտօք, թախանձագին հրադար մը խնդրեց, նոյնինքն դարաբաղեան իշխանութիւններէն (Պիշքէքի հրադարար անունով ծանօթ): Ի միջի այլոց, շրջան մը (1992-1993 թ.) ակնբախ յաջողութիւններ Պաքուի իշխանաւորները դարձուցած էին գոռոզամիտ, անոնց նախագահը սկսած էր փայփայել երազ մը՝ Շուշիի մէջ թէյ համտեսելու սուր ախորժակով: Աւելի

ուշ, պատրանախաբ դարձած՝ ագերիներ արդէն սկսած էին ըմպել պարտութիւններու լեղի բաժակը խոճալուի (այժմ Իւանեան), Շուշիի եւ Լաչինի (այժմ Բերձոր) մաքրագործումներով: Այդ շարանին ամենաուշագրաւ օղակը Շուշիի առումն էր անկասկած, երբ Ղազանչեցոց Սբ. Ամենափրկիչ եկեղեցուց ղոդանջները 1992 Մայիս 9-ին, ի լուր աշխարհին կը յայտնէին հայոց յաղթանակին աւետիսը:

Շուշիի ազատագրութիւնը անհրաժեշտութիւն էր, որովհետեւ այդ գերիշխող դիրքէն թշնամին իր հսկողութեան տակ կը պահէր մայրաքաղաք Ստեփանակերտը, կը խափանէր հայոց ազատ տեղաշարժը եւ սեպի նման խրած Արցախի կողին՝ ռաբահարումներով կ'արգելակէր քաղաքացիներուն բնականոն կեանքը: Թէպէտ անկարելի թուացող, բայց իրականութիւն դարձած այս հմուտ գործողութիւնը ունէր երկու մեկնակէտ՝ փորձառու գինուորականներու մշակուած ծրագիրը եւ ոգեկան բարձր պատրաստակամութիւն:

Ահա այստեղ իրենց պատմակերտիչ դերը ստանձնեցին Վազգէն Սարգսեանն ու Արկաղի Տէր-Թադէոսեանը (Քոմանտօս), իրենց կողքին ունենալով գործին ատակ եւ նուիրեալ հոյ մը բանակայիններ Գուրգէն Տալիպալթայեան, Մէյրան Օհանեան, Սամուէլ Բաբայեան, Սամուէլ Կարապետեան, Լէոնիտ Մարտիրոսով, Յուրի Յովհաննիսեան, Աշոտ Ղուլեան (Բեկոր), Վալերի Չիթչեան եւ ուրիշներ:

Ոմանք այս յանդուգն արշաւը պիտի կոչէին «մահու կենաց» խոջանք: Բայց, ո՛չ: Միայն ու միայն՝ կենուն կենաց: Եւ այդ ոգեկան ուժն էր որ մարտիկները մղեց մարտադաշտ նետուելու հարսանեկան տրամադրութեամբ՝ գործողութիւնը կոչելով՝ «Հարսանիք Լեռներում»: Ահա անոր հրամանատարներէն մէկուն՝ Սամուէլ Կարապետեանի պատմածը՝ «Ստացանք գրոհի հրամանը: Իմ դասակը 50 հոգուց էր բաղկացած: Շատ ցանկացողներ կային, բայց ընտրեցինք ամենամարտունակներին, լաւ գիտէինք, թէ ուր ենք գնում: Վճռորոշ, ճակատագրական մարտ էր, եւ ոչ ոքի մտքով չէր անցնում, թէ կարող ենք յանկարծ ձախողուէք: Գնում էինք մի դաժան հրճուանքով. մեռնել յանուն Շուշիի՝ դա պատիւ էր բոլորիս համարը:

Շուշիի ազատագրութիւնը անկրկնադարձային նշանակութիւն ունէր նաեւ անոր համար, որ դարա-

Շուշիի Գեղացու Գործը

ԳՐԻԳՈՐ ԶԱՆԻԿԵԱՆ

Աջափնեակի «բնօրրան» ջոկատի հրամանատարը՝ Նոյ Ակնունին, որքան յիշում էր, խորովածանոցում ինքն էր, վարորդը՝ Վրէժը, որ մարտի դաշտում մենակ վարորդ չէր, թիկնապահը, համհարզը, յանձնակատարը, ամէն ինչն էր, Չապլինը (տափակ ու անհամ կատակելու, ընկերներին ծաղրանմանակելու համար Գեղամը դեռեւս Մարտակերտը չազատագրած Չապլին դարձաւ), ԱՍԱԱ-ի ժիրոն, մէկ էլ ձուտօն, որ այն տարիներին անի՞ց, թէ՛ դասերից էր փախել, Արցախում իրենց միացել: Ինքն, ի հարկէ, նրան վերցնել չուզեց, բայց ձուտօն (այն ժամանակ դեռ անունը Հայկազ՝ Հայկօ էր) անսպասելի Գեղամի ինքնաձիգը խլեց, կրծքին դէմ արեց, թէ՛ հետ ուղարկէք, ինքնասպանութիւն եմ գործելու, խղճներդ խայթ է լինելու...:

Խորովածանոցում էր քանն էին, ուրիշ ո՞վ պիտի լինէր, մնացածը չկային, գոհուել էին: Հա, ուշացումով Հայրենասէր Հայկն էլ միացաւ, ում, տարիներ առաջ, օպերայի հրապարակում արձանագրելիս, երբ հարցրեց՝ թէ ինչո՞ւ է ծպտանունը «հայրենասէր», նա լռեց, սղալեց սասունցու, թերեւս մշեցու ոլոր ընչացքները, թէք իրեն նայեց, այսինքն՝ «հրամանատար, չե՞ս տեսնում, որ հայրենասէր եմ»...:

Այն պատճառով, որ Շուշիի ազատագրութեան հերթական տօնին՝ աւելի ճիշտ՝ յոբելեանին, իրենց ջոկատը յիշել, հրաւիրել, բանի տեղ էին դրել, մի բաժակը դարձրին երկու, երկուսը՝ երեք, չորս, յետոյ, ինչպէս միշտ, սկսեցին իրար խանգարելով վերջիշէլ բերդամրոցն ազատագրելու մանրամասները: Կարծես միասին չէին եղել: Որքան տարիներն անցնում, այնքան երեւակայական երանգներով գունաւորում՝ ասել է թէ կարօտով էին յիշում այն պահը, երբ Նոյը հրասայլերն էլ էր ետեւում թողել, վճռել էր առաջինը քաղաք մտնել: Նա դեռեւս ջոկատի հրամանատար չէր, ջահէլ, մահ չտեսած ազատամարտիկ էր, փշիշոտ մացառուաներից քրքրուելով, քրտնելով, անսպասելի յայտնուեց Ամենափրկչի զանգակատան գաւիթում ու յուսախաբ կանգ առաւ: Շշմել էր: Եկեղեցու շուրջն իրենից առաջ հայկական համարանիշներով գինուորական ինքնաշարժեր էին հասել, կողք-կողքի կառանուել: Բոլորովին նոր, չփոշոտուած համազգեստով ոչ այնքան ջահէլ տղամարդիկ, որոնք հաստատ այդ ինքնաշարժերից էին դուրս եկել, գինապահեստ դարձած եկեղեցու պատերին մոմ էին վառում: Որտեղից որտեղ դժուր-գուռնայ յայտնուեց, երեւի հետներն էին բերել, նրանք շրջան կազմեցին, քոչարի պարեցին՝ այնպէս, որ լուսանկարող ու նկարահանող

սարքերը հասցնեն, պատմական պահը յաւերժացնեն: Նոյը, որ կարծել էր առաջինն է Շուշի մտել ու մինչեւ Ամենափրկչի հասնելը գրեթէ հաւատացած էր եղել, այլայլուեց: Մի կողմ գնաց, որ միգի ու ազատագրութեան բեմականացումը չտեսնի, բերդամրոցի ամենաբարձր աշտարակին Ադրբեջանի դրօշը նկատեց: Կանաչ կիսալուսինը դեռ չգիտէր, թէ գլխին ինչ է եկել, ինքնագոհ փողփողում էր: Նոյին թուաց, թէ այդ դրօշն է իրեն համակած դառնութեան, յուսախաբութեան պատճառը: Նայեց այս ու այն կողմ՝ Աջափնեակի իրենց «բնօրրան» ջոկատի տղաներից ոչ ոք չկար: Ինքնաձիգը թիկունքին նետեց, սկսեց պարապով վեր մալցել: Մատները Շուշի քարակարկառները յաղթահարելիս քերծուել, արիւնտուել էին, լարուածութիւնից դողդողում, բայց ենթարկուած էին: Հասաւ աշտարակին՝ ձեռքը դրօշին գցեց: Ադրբեջանցիները երկաթգամերով ամրացրել էին, որ քամին չպոկի: Ձողը փայտից էր, ջարդեց, չիմացաւ ինչ անել: Ուզում էր կիրճը շարժել, միտքը փոխեց: Ինքնաձիգից փամփուշտ հանեց, հրանիւթը կարծր քաթանի վրայ ցանցնեց, կրակվառիչով բռնկեցրեց: Նախ վառօղից գունաւոր կայծեր ցայտեցին, յետոյ դրօշը միաց ու վերջապէս սկսեց այրուել: Ոտքի կանգնեց, գլխավերեւում պտտեցրեց այն քան, մինչեւ ածխացաւ, գրահաբաճկոնի վրայ մոխիր թափուեց: Մէկ էլ անունը լսեց: Յաճ նայեց, տեսաւ ձուտօն, էն մի մատ ձուտօն, որ առաջին ճակատամարտի ժամանակ վախից տակն արեց ու ամօթից լաց եղաւ, ուզում էր հետեւից բարձրանալ, բայց կիսաուրեքերը երեւի մաշուած էին, արթնքները երեւի մաշուած էին, կայթնում էր: Համոզուեց, որ չի կարողանալու Նոյին հասնել, մի ձող մեկնեց՝

-Տղերքն ուղարկեցին,- գոռաց: Բերան քսիվայր պառկեց, ձեռքը մեկնեց, վերցրեց: Նորից բարձրացաւ այն աշտարակը, որտեղ այրել էր ադրբեջանական դրօշը, իրեն պարզուած ձողը ամրացրեց: Կտաւը բացուեց, Եռագոյնը աղաւնու թեւերի պէս լայն փուփուաց, ձախրեց: Բերդամրոցում անմիջապէս խաղաղ հանդարտութիւն իջաւ, Շուշիի շրջակայ բլրաշարերը երկինք ձգուեցին, հաւասարուեցին Արարատին:

Նոյը դէպի հորիզոնը շրջուեց, տեսաւ ազատագրուած Արցախը: Նախիջլեանը: Արեւմտեան Հայաստանը: Իր ազատ, անկախ, միացեալ Հայրենիքը:

* * *

-Հրամանատար, ինչ՞ի ես լալիս,- բաժակը օղի էր լցնում, հոգատար հարցնում էր ձուտօն, որ, պատերազմը վաղուց էր աւարտուել, բայց ինքնաձիգը չէր յանձնել...:

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՇ
ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻ ԸԱՍԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ԸԱՍԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104
(626) 797-7680

Հայաստանի Եւ Արցախի Մէջ Նշուեցաւ Մայիսեան Եռատօնը

PRESS OFFICE OF THE GOVERNMENT OF ARMENIA
www.gov.am

PRESS OFFICE OF THE GOVERNMENT OF ARMENIA
www.gov.am

PRESS OFFICE OF THE GOVERNMENT OF ARMENIA
www.gov.am

PRESS OFFICE OF THE GOVERNMENT OF ARMENIA
www.gov.am

Պատմութեան Զամար Ամերիկահայ Մայր Աթոռի Եւ Կիլիկեան Թեմերու Միջեւ Բանակցութիւններ (1970-1990)

ՂՈԿՏ. ԶՄԻՆ Ա. ՔՅՆՅ.
ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ

Ամերիկահայ Թեմի Զարիւրամեակը

1998 թուին Ամերիկահայ Թեմի հաստատման 100-ամեակն էր եւ երջանիկ երազ մը կրնար իրականանալ որ Ամերիկահայ երկու թեմերը միանային Ս. Վարդան Մայր Տաճարին մէջ կատարուելիք յոբելինական հանդիսութեանց բարեպատեհ առիթով՝ նախագահութեամբ Տ.Տ. Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին որ Նիւ Եորք ժամանած էր այդ առիթով: Գարեգին Կաթողիկոս սկիզբի օրերէն բաժանումին գլխաւոր դերակատարներէն մին ըլլալով որպէս միաբան ու նախկին առաջնորդը Ամերիկայի անջատեալ թեմին, եւ ապա Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը, շատ լաւ գիտնալով կացութիւնը մէկ Աթոռէն միւս Աթոռը անցաւ, ձգելով այն սպաւորութիւնը թէ հեղինակութիւնը կ'ունենար միջամտելու, ինք իսկ գիտնալով որ նոյն երազը պիտի կրկնուէր: Յիւրախ ամենէն լաւ առիթն էր Հարիւրամեակի այդ տարին, երբ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ներկայութեամբ իսկ երկուստեք յայտարարէին երջանիկ լուրը, սակայն այդ եւս պիտի ըլլար երրորդն ու վերջինը երազներու շարքին, բոլորիս շատ յայտնի պատճառներով:

Յանձնախումբերու Կազմութիւնը

Հայ Եկեղեցւոյ կանոնական կառոյցին հակառակ Ամերիկահայ Թեմի կողքին 1957 թուականէն սկսեալ գոյութեան եկած է Կիլիկեան Թեմը՝ Անթիլիասի իրաւասութեան ներքեւ, հակառակ Մայր Աթոռի գիտութեան եւ Երջանկալիչատակ Տ.Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կամքին: Թեմը եւս ապարդիւն եւ ժամանակավրէպ նկատուի ներկայ գրութիւնը, սակայն Ամերիկահայ Թեմի պատմութեան համար ուսանելի կը գտնեմ զայն, անձնապէս որպէս մասնակից եւ գործակից ըլլալով կատարուած քսան տարիներու աշխատանքին: Նոյն շրջանին ութ տարիներ, երկու շրջանի համար, անդամ էի Արեւելեան Թեմի Թեմական Խորհուրդին ստանձնելով ատենադպրի պաշտօնը՝ Թորոնթոյ Արքեպիսկոպոս Մանուկեանի առաջնորդութեան շրջանին: 1968 ապրիլ 26-ին, երբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը օժոնմը կատարեց Նիւ Եորքի Ս. Վարդան Մայր Տաճարին, պատեհ առիթը ընծայուեցաւ որ Հայրապետի արտօնութեամբ բանակցութիւններ սկսէին Մայր Աթոռի եւ Կիլիկեան Թեմերու միջեւ միայն թեմական մակարդակի վրայ, միակ նպատակ ունենալով միացնելու Ամերիկահայ Թեմը իրաւասութեանը ներքեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ի Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին:

Երկարամեայ Բանակցութիւններ

Երկուստեք գոյացած համաձայնութեամբ երկարամեայ բանակցութիւններ սկսան թեմերու ներկայացուցչական յանձնախումբերու կողմէ որոնք տեւեցին ուղիղ քսան տարիներ, 1970-1990, եւ սակայն յանգեցան ապարդիւն վարձանի: Հարկ է անմիջապէս հաստատել որ երկուստեք նշանակուած

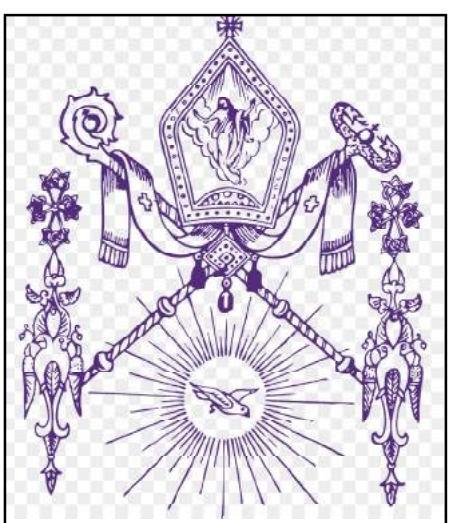

իննական անդամներու յարատեւ աշխատանքը գլխաւոր մասամբ եղաւ անկեղծ, ուղիղ, սրտբաց եւ սրտցաւ, երբ երկու յանձնախումբերը տրամադրեցին անդուլ աշխատանք եւ անհաշիւ ժամանակ օրինաւորապէս որոնելու ուղիներ ու արահետներ, յուսալով որ օր մը Ամերիկահայ Թեմն ու նորակազմ Կիլիկիոյ Թեմը կրնային միանալ: Վերապահումներ, թերահաւատութիւններ եւ երբեմն ալ իսկական խոչնդոտներ յաճախ ձգձգեցին ժողովներու արդիւնաւոր գումարումները, քանի որ առնուելիք քայլերը ի վերջոյ պիտի ենթարկուէին եկեղեցական կեդրոններուն՝ Մայր Աթոռի եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան:

Այդ օրերուն որպէս 1956 թուի տագնապի օրերու վկաններէն մին եւ միաբան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, անձնապէս կը զգուշացնէի ժողովականները որ նման բանակցութիւններ ժամավաճառութիւն պիտի ըլլային ու մնային ապարդիւն, եւ սակայն «փորձ մըն է որուն կ'արժէ ընթացք տալ» կ'ըսէին: Եւ այդ փորձը եղաւ: Առաջին քայլերը առնուեցան երբ Թեմի Առաջնորդ Թորոնթոյ Արքեպիսկոպոս Թեմական Խորհուրդի անունով 1969 Սեպտեմբեր 16 թուակիր նամակով տեղեկացուց Կիլիկեան Թեմի Առաջնորդ Հրանդ Արքեպիսկոպոս Խաչատուրեանին ինը հոգինոց յատուկ յանձնախումբը կազմել: Ամիսներ ետք 1970 Մայիս 18 թուակիր նամակով վերջապէս հաստատեցին իրենց անդամները:

Ժողովներու Գումարում

Չոյզ յանձնախումբերը առաջին ժողովը գումարեցին եօթնական անդամներու մասնակցութեամբ եւ համաձայնեցան հիմնական եւ անառարկելի երկու պայմաններուն վրայ որոնք կարելի պիտի դարձնէին յառաջացնել բանակցութիւնները: Անոնք էին, առաջին, Ամերիկայի առաջնորդութիւնը ենթակայ կը մնայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ի Մայր Աթոռ, եւ երկրորդ, Թեմը կ'ունենայ միակ կեդրոնական առաջնորդարան մը, մէկ առաջնորդով որ ինքնին ենթակայ պիտի ըլլայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին: Երկրորդ ժողովին սակայն Կիլիկեան Թեմի անդամները ետ քաշուեցան պատասխանատու որոշումներ առնելէ, առարկելով որ չիշեալ սկզբունքները հարկ էր «վերին մարմիններու կողմէ ընդունելի դարձնել»: Անցան ամիսներ եւ Ամերիկահայ Թեմի ներկայացուցիչները վերատեսուեցան ենթարկելով առարկելի կէտերը, աւելի նպաստաւոր դարձուցին ընթացքը: Սակայն այս եւս երկար չտեւեց եւ

մինչեւ 1972-ի վերջը ժողովները դադարեցան: Կրկին Ամերիկահայ օրինաւոր Թեմի ներկայացուցիչները համաձայնաբար կարողացան օրինագիծ-ուղեցույց մը պատրաստել զայն ենթարկելու համար երկու թեմական ժողովներուն:

Օրինագիծ-Ուղեցույցը

1973 Ապրիլ 12-ի նիստին Ամերիկահայ Թեմի Թեմական Խորհուրդը քննելէ եւ թելադրութիւններ կատարելէ ետք, յանձնարարեց իր յանձնախումբին զայն անգամ մը եւս բերելու միացեալ ժողովին ու միասնաբար ընդունելու ուղեգիծ մը որ զրկուեցաւ նաեւ Կիլիկեան Թեմին, նոյնը հոն եւս կատարելու համար, ուրկէ սակայն Օգոստոս 20 թուակիր նամակով բանակցութեանց յետաձգում առաջարկուեցաւ, պատճառաբանելով իրենց նորընտիր առաջնորդ Գարեգին Արքեպիսկոպոս Մարգարեանի ժամանումը:

Կարելոր հանգրուանի մը հասնելէին զոյգ յանձնախումբերը մանրագնին կերպով բանաձեւելով վերոնշեալ ուղեցույցը, որուն համաձայն յետագայ քայլերը կանոնաւոր կերպով պիտի առնուէին: Սակայն ինչ որ հասաւ Կիլիկեան Թեմէն 1974 Փետրուար 19-ին,

նորահնար եւ միակողմանի ուղեգիծ մըն էր, տարբեր միացեալ յանձնախումբերու որդեգրածէն, որ կուտար առաջին ազդանշանը շեղելու իսկական միացման ճիգերէն, քանի որ այդ ուղեգիծը «միութիւն համագործակցութեամբ» սկզբունքը առաջ կը քշէր, բան մը որ անընդունելի պիտի ըլլար Մայր Աթոռի Թեմին կողմէ, քանի որ համագործակցութիւնը միութիւն չէ:

Բացատրելի կը մնայ այս կէտը որովհետեւ Կիլիկեան Թեմին փնտածը համագործակցութիւնն էր, ուր հոն կանգ առնելով եւ անջատ մնալով իբր թէ «միութիւն» մը պիտի գոյանար ըստ իրենց, առանց սակայն իսկական թեմական միութեան որուն համար կը բանակցէին երկուստեք: Թեմական Խորհուրդի երեք անդամներ, Զաւէն Մ. Վարդապետ Արզումանեան, Տաճատ քահանայ Դաւիթեան, եւ ատենապետ դատաւոր ճան Նաճարեան նամակ մը խմբագրեցին հրաւիրելով Կիլիկեան Թեմի Թեմական Խորհուրդը վերադառնալու նախորդ համաձայնագրի ոգիին եւ բովանդակութեան, եւ շարունակելու սկսուած գործը:

Տարի մը եւս վատնելէ ետք, 1974 Յուլիսին միացեալ յանձնախումբերու գումարած ժողովը կրկին ձեռք առաւ ուղեցույցի վերախմբագրման գործը: Երկար ժամանակ տեւեց մինչեւ որ այդ գործը վերջնական ձեւ ստանար, մինչեւ 1976-ի Արեւելեան Թեմի Պատգամաւորական Ժողովը ուր ներկայացուցին չիշեալ ուղեցույցը: Ժողովը որդեգրեց զայն Թեմական Խորհուրդին կողմէ կցուած յանձնարարութիւններով: Նոյն տարին Կիլիկեան Թեմի Պատգամաւորական Ժողովը եւս որդեգրեց նոյն ուղեցույցը, առանց ընդունելու թեմական Խորհուրդին կցեալ տեսա-

Շար.ը էջ 19

ARMENIAN EDUCATIONAL BENEVOLENT UNION
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԹԱԿԱՆ ԲԱՐԵՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Announces the opening of the
2020 AEBU
Scholarship Program
Empowering Our Youth for a Brighter Future

To apply, visit our website
WWW.AEBU.ORG

APPLY NOW
Through June 30, 2020

All eligible undergraduate students of Armenian descent are invited to apply.

626•344•7321
AEBU SCHOLARSHIP FUND COMMITTEE
1060 North Allen Avenue • Pasadena, CA 91104

Massis Weekly

Volume 40, No. 18

Saturday, MAY 16, 2020

Armenia and Artsakh Celebrate Victory Day and Shushi Liberation

YEREVAN/STEPANAKERT -- An air parade above Victory Park in Yerevan marked the 75th anniversary of Victory in World War II. While most public events have been cancelled amid the coronavirus pandemic, veterans participated in a March of Honor that preceded the air show.

In the morning, President Armen Sarkissian, Deputy Prime Minister Tigran Avinyan, Deputy Speaker of the National Assembly Alen Simonyan, Minister of Defense David Tonoyan, Catholicos of All Armenians Karekin II, accompanied by high-ranking officials, clergymen and veterans, paid a visit to the Mother Armenia Memorial.

During the ceremony, the flags of 6 Armenian divisions were taken out of the "Mother Armenia" military museum by soldiers of the honor guard of the RA Armed Forces and handed over to World War II veterans. Then the

honorary motorcade delivered the veterans to the military airport, where they handed over the flags to the pilots of the Armenian military aviation. Within minutes, combat aircraft of the RA Armed Forces sailed off into the Yerevan sky, symbolizing with this action the eternity of the triumphant spirit and strength of Armenia. Recently acquired Su-30SM fighter jets by Armenian Air Force conducted the flyer-over in Yerevan skies.

This year marks the 75th anniversary of the USSR Army's victory over fascism, a festive day on the former Soviet republics' calendar symbolizing the defeat over Nazis in the Great Patriotic War.

From 1941 until 1945, the Armenian people had an active participation in the battles, bringing their great contribution to the efforts towards bringing the victory closer. An estimated

600,000 Armenian troops in six separate divisions headed to the front between 1941 and 1945 to fight the Nazi army. Of them, as many as 314 thousands died or went missing.

Armenia gave four marshals (Hovhannes Baghramyan, Sergey Khudiyakov/Khamperyants, Hamazasp Babajanyan and Sergey Aghanov) to the Soviet Armed Forces and the Soviet Fleets. Three of them are known to be natives of Artsakh.

As many as 99 Armenians were honored with the Supreme Soviet award for their bravery and courage.

Shushi Liberation Marked in Artsakh

Meanwhile in Artsakh, Prime Minister of Armenia Nikol Pashinyan, NKR President Bako Sahakyan, President-elect of Artsakh Arayik Harutyunyan, Second President of

the Republic of Artsakh Arkady Ghukasyan, President of the National Assembly of the Republic of Armenia Ararat Mirzoyan, Primate of the Artsakh Diocese Archbishop Pargev Martirosyan, a group of high-ranking officials of the Republic of Armenia and Artsakh visited the Stepanakert Memorial, laid wreaths and flowers in memory of the victims of the Great Patriotic War and the tombs of the victims of Artsakh war, as well as at Shushi Tank memorial and the memorial of Sparapet Vazgen Sargsyan.

"Despite this epidemic of coronavirus, I found Artsakh and Stepanakert in a high festive mood," PM Pashinyan said in a statement.

"We have fully paid off our debt for all the wars in the 20th century.

Continued on page 4

Asset Forfeiture Law Signed by President Sarkissian

YEREVAN — President Armen Sarkissian's office reported the signing of the "Forfeiture of Illegal Acquired Property" bill into law, along with 14 other related bills passed by the Armenian Parliament and conveyed for the President's signature on April 21, 2020.

The bill allows prosecutors to investigate individuals in cases of having "sufficient grounds to suspect" that the market value of their assets exceeds their "legal incomes" by at least 50 million drams (\$103,000). Should the prosecutors find such discrepancies, they can ask courts to nationalize those assets even if their owners are not found guilty of corruption or other criminal offenses.

The latter will have to prove the legality of their holdings if they are to retain them. They will also be given the option of reaching an out-of-court settlement with the prosecutors, which would require them to hand over at least 75 percent of their assets, in and outside Armenia, to the state.

The government adoption of the bill is based on the need to increase the effectiveness of the fight against crime and in this context, the need to confiscate illegally acquired property as a result of criminal activity. The statement added that, many non-governmental organizations, foreign inves-

Continued on page 4

Armenian Government to Extend State of Emergency for Another 30 Days

YEREVAN (RFE/RL) -- The Armenian government will re-impose lockdown restrictions after the daily number of coronavirus cases registered in Armenia reached a new record high.

The Armenian Ministry of Health reported 180 new cases and one more death earlier in Wednesday. The total number of people who have tested positive for coronavirus thus reached 3,718 while the official death toll rose to 48.

The ministry has also reported the deaths of 21 other individuals infected with COVID-19. It claims that they died as a result of other, pre-existing conditions.

"For several days running more than 100 coronavirus cases are registered [on a daily basis,] which means that anti-epidemic rules are widely not followed in our country," PM Nikol Pashinyan said in a live Facebook transmission.

"If new infections continue rising at this rate we will have to again

impose restrictions, and the purpose of the restrictions will be to prevent a situation where citizens in need of medical aid are left without medical aid," he warned. "But we all can avoid that situation through personal responsibility."

"I am asking you to strictly follow anti-epidemic rules," he added, urging Armenians to maintain physical distancing, avoid touching their faces with unwashed hands and use only clean tableware.

Pashinyan already called for these safety precautions as the Armenian government began easing in mid-April a nationwide lockdown imposed in late March. Although the daily number of confirmed COVID-19 infections rose in the following weeks, the government lifted all restrictions on people's movements' and allowed the vast majority of all businesses to resume their work by May 4.

Pashinyan declared on May 3

Continued on page 4

Geoffrey Robertson: UK Foreign Office Privately Admitted the 1915 Massacre of Armenians Was Genocide

YEREVAN (Armradio) -- The UK Foreign Office has privately admitted that the 1915 massacre of Armenians was genocide, but they cannot say so, Geoffrey Robertson, a distinguished human rights barrister, academic, author, and broadcaster said in an interview with the Harvard Political Review.

In his book "An Inconvenient Genocide" Robertson suggests that proving that this was an act of genocide is "inconvenient" for the world. Because, he says, "in this case, Turkey is "neuralgic" — the word that the British Foreign Office used to describe it in some secret memoranda I obtained under our Freedom of Information Act."

"The Foreign Office privately admitted that it was genocide, but they could not say so because Turkey would take diplomatic and eco-

nomical reprisals. Turkey is a NATO member of great strategic importance, and for that reason, the U.S. government cannot admit the truth either," the barrister told the Harvard Political Review.

"President Obama always said that he would call it a genocide, but he quailed when he became president and called it "Medz Yeghern" — an Armenian phrase which means a great catastrophe. Donald Trump, for all his bravado, dare not speak the truth either by calling it "genocide." Turkey is too strategically important, and its neuralgia must not be stoked by honest description of its history," Robertson said.

In 2015 Geoffrey Robertson and Amal Clooney represented the Armenian Government at the European Court of Human Rights in *Perincek vs. Switzerland* case.

Nikol Pashinyan Thanks Pope Francis for Efforts to Alleviate the Socio-Economic Impact of COVID-19

YEREVAN, May 8. /ARKA/. Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan today had a telephone conversation with His Holiness Pope Francis, the press service of the government said.

It said the Prime Minister thanked the Holy See and personally Pope Francis for efforts aimed at alleviating the socio-economic impact of COVID-19 and providing assistance to vulnerable groups. Nikol Pashinyan presented the Armenian government's response to the pandemic.

Both sides stressed the importance of promoting a culture of peace among the peoples of the world, peacekeeping and disarmament. In this con-

text, Prime Minister Pashinyan highly appreciated the call for a general ceasefire made by Pope Francis last month. He reaffirmed Armenia's commitment to a peaceful settlement of the Nagorno-Karabakh conflict and thanked His Holiness for standing by the Armenian people and supporting historical justice.

His Holiness congratulated Nikol Pashinyan on the second year of his tenure as Prime Minister of the Republic of Armenia. He noted with great satisfaction the fraternal relations and unwavering ties between the Roman Catholic and Armenian Apostolic Churches. Pope Francis reaffirmed his

Erdogan Again Targets Human Rights Activist Ragip Zarakolu Accusing Him of Instigating a Military Coup

STOCKHOLM -- Turkish President Recep Tayyip Erdogan's lawyer has filed a criminal complaint against journalist Ragip Zarakolu for a column he wrote, accusing him of "instigating a military coup d'état," Deutsche Welle Turkish service reported on Wednesday.

Zarakolu's column, titled "No escape from ill fate," was published in the Evrensel newspaper and on the Arti Gerçek news website on Tuesday, drawing comparisons between Erdogan and former Turkish Prime Minister Adnan Menderes, who was hanged by a military junta after a takeover in 1960.

In his petition to the prosecutor, Erdogan claimed that Zarakolu openly threatened him with a military putsch and execution, requesting that authorities investigate and charge him with crimes against the constitutional order and the president.

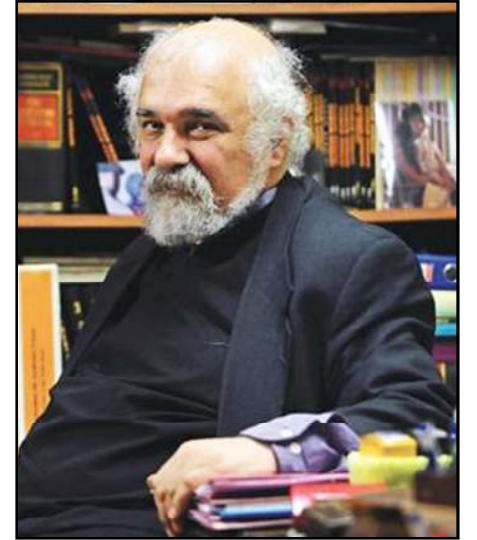
In addition to Zarakolu, Erdogan's petition also requested investigations into the executives of the Evrensel newspaper and the Arti Gerçek news website.

Erdogan's communications director Fahrettin Altun has also filed a criminal complaint against Zarakolu over the same article.

Zarakolu made a statement in response to the accusations, claiming that his column has a content that goes against military coups and that he spent his life opposing them. "It is simply inexplicable that the article is misinterpreted to such an extent. It is understood that the Presidential spokespersons did not read the article adequately," Zarakolu wrote.

Underlining that everyone will need human rights and justice one day, Zarakolu has indicated that "he has struggled against coups and putschist tendencies all through his lifetime."

Noting that he was also oppressed and threatened during the military coups on March 12, 1971 and on September 12, 1980, Ragip Zarakolu has said, "In

2006, I was threatened along with Hrant Dink by a circle which is now the pillar of the government" and added the following in brief:

"If the chaos plan did not come to fruition in 2007, it was because of the outburst of conscience that took place in all segments of the society in the face of Hrant Dink's heinous assassination. The pro-coup circles shot themselves in the foot by massacring Hrant Dink.

"In 2011, I was taken into custody and arrested on ridiculous grounds. The group who arrested me, but then had to release me before even the trial began due to national and international outrage are now behind bars with their police, prosecutor and judge."

In 2008 Zarakolu was convicted of "insulting the Turkish State" under Article 301 for acknowledging the Armenian genocide. He was sentenced to a five-month prison term, which was subsequently commuted to a fine.

Turkey is a world leader in jailing journalists with more than 100 who are currently convicted or in pre-trial detention for their publications or social media posts. The country ranked 154th out of 180 countries in the 2020 World Press Freedom Index, published by Reporters Without Borders (RSF). (turkishminute.com)

Noubar Afeyan's Moderna Gets FDA Approval to Move Potential Coronavirus Vaccine Test to Phase 2

CAMBRIDGE, MA -- Moderna Therapeutics a clinical stage biotechnology company, pioneering an experimental vaccine for the coronavirus, announced on Thursday that the Food and Drug Administration had cleared its application to proceed to a clinical trial involving about 600 people.

"The imminent Phase 2 study start is a crucial step forward," Stéphane Bancel, Moderna's chief executive, said in a statement.

The main goal of this set of tests is to find out if the vaccine is safe and if positive results from the first few dozen volunteers in the first phase can

be replicated in a much larger group. If it is successful, later studies, known as Phase 3 trials, will determine exactly how well the vaccine works.

Moderna has manufactured and released more than 100 batches of vaccines and therapeutics from its Norwood site for human clinical trials and in late February shipped vials of its vaccine candidate to the National Institute of Allergy and Infectious Disease for further research.

Philanthropist Noubar Afeyan is the co-founder and chairman of Moderna Therapeutics. He is also co-founder of Aurora Prize for Awakening Humanity.

position on the Armenian Genocide.

The interlocutors hailed the role played by the Armenian Catholic com-

munity in the life of the Armenian people. Both sides voiced readiness to expand the interstate relations.

A Tribute to Late Ambassador Rouben Shougarian

By Stephen Kurkjian

Rouben Shougarian, who in 1993 became newly independent Armenia's first ambassador to the United States and spent his career as a diplomat, academic, writer and advocate for democratic values championing Armenia's well-being passed away in Boston on Monday, April 20.

Shougarian, 57, had lived in the Boston area since 2008 with his wife, Lilit Karapetian-Shougarian, a renowned pianist, and three sons Narek Shougarian, Tigran Shougarian and Haik Shougarian. In a statement posted on social media, the family stated: "It is with great sorrow that we announce that our loving father and husband, Ambassador Rouben Shougarian, PhD, passed away peacefully this morning in Boston, Massachusetts after suffering a stroke last week."

Since coming to the United States, Shougarian served as the academic force for the program at Tufts University's Fletcher School of Law and Diplomacy that trained hundreds of Armenian civil servants in public policy and administration. But as important, he became a leading voice – pragmatic as well as idealistic – for the Armenian-American diaspora as well as a succession of Armenian administrations on the multiple challenges facing the fledgling democracy.

Prime Minister Nikol Pashinyan said in a statement that Shougarian, whom he knew well and admired, "embodied the best features of an Armenian intellectual, with a broad worldview, an active civic attitude, patriotism and firmness in his beliefs."

Added Armenia's Foreign Minister Zohrab Mnatsakanyan, "Armenia has lost one of its best and brightest," in an interview. "Rouben's composure and judgement were so important in forging Armenia's relationship with the United States. He set a very high standard at a time when Armenia was going through some of its darkest hours."

Mnatsakanyan said Shougarian traveled often back to Armenia and maintained his interest and concerns about the health and political well-being of Armenian citizens. He said he was heartened by 2018's Velvet Revolution in which citizen protests led to the Pashinyan's ascension as head of the government. His last contact with Shougarian had come in on April 8, Mnatsakanyan said, during a video conference in which they had discussed with other officials how Armenia was responding to the Coronavirus crisis.

Varuzhan Nersesyan, Armenia's current ambassador to the United States, was also on that video call with Mnatsakanyan, and said Shougarian's "institutional memory" was valuable in recalling how the two countries had worked together with previous health crises.

In a statement, Nersesyan said of Shougarian: "He was among the first who at a very young age became engaged in the state-building processes in post-independence Armenia, and unreservedly dedicated himself to its

strengthening and development. As Armenia's first Ambassador to the United States, he made invaluable contributions to shaping the foundations of Armenian-American relations, setting a high standard of excellence for all future diplomats."

Michael Lemmon, who served as US ambassador to Armenia between 1998 and 2001, greatly admired Shougarian's intellect and integrity in working to repair the relationship between the two countries after an effort to negotiate a settlement with Azerbaijan on Nagorno-Karabagh foundered. In addition, Lemmon credited Shougarian with fostering a pragmatic Armenian foreign policy of "complementarity" with the West and Russia, and "advancing the vision of a 'new Armenia' that is secure, democratic, prosperous, at peace and fully integrated into regional and international processes and institutions."

Dr. Gerard J. Libaridian, historian and a senior advisor to the first President of independent Armenia Levon Ter-Petrosian, stated that Shougarian was "a statesman by nature" and "an integral part of the decision-making process" who "contributed substantially to the expansion and deepening of relations between the two countries."

Shougarian was only 30 when he was named as Armenia's first Ambassador to the United States. On being officially introduced at the White House, President Clinton then in his 40s, said to Shougarian that it was "nice to see someone younger than me" coming to work in Washington.

Shougarian's unexpected death elicited statements of sadness as well as appreciation from numerous Armenian-American leaders and organizations that had gotten to know Shougarian well since he settled in the United States in 2008. Among them the Armenian Assembly of America, whose president Carolyn Mugar said: "Rouben Shougarian was among Armenia's pioneer diplomats who served the very young republic of Armenia with great skill and distinctive professionalism. A devoted son of Armenia, he subsequently applied his knowledge and experience in training Armenia's next generation of public servants by directing the Tavitian Scholars Program in Public Policy and Administration at the Tufts University's Fletcher School of Law and Diplomacy shaping the values for Armenia that all future generations can be proud of."

"Amb. Shougarian was an insightful analyst of Armenia and Artsakh and the region," remarked Marc A. Mamigonian Director of Academic Affairs at the National Association for Armenian Studies and Research. "He was a man of genuine integrity who brought incredible knowledge grounded in his experience and his studies. He was able to be both an objective observer and critic while also deeply committed to Armenia's well-being and freedom."

In addition to his achievements as a diplomat and in academe, Shougarian published numerous articles on conflict resolution, regional

cooperation and the new geopolitical identity of the Black Sea/South Caucasus region. Dr. Shougarian also authored three books: *West of Eden, East of the Chessboard* (2010); *The Politics of Immaculate Misconception: The Ides of the Post-Secular Age* (2013) and *Does Armenia Need Foreign Policy?* (2016; Second Edition, 2019).

Born in Moscow, Shougarian moved to Armenia with his family in 1966 and received undergraduate and graduate degrees in world history and international relations from universities in Yerevan in the 1980s. When Armenia gained its independence from the Soviet Union, in September 1991 his foreign policy training earned him a position as an adviser to the parliament's foreign relations committee. Within months, he was elevated to the role of spokesman for the government of Ter Petrosian's government.

In 1993, Ter-Petrosian named Shougarian as Armenia's first ambassador to the United States. His intelligence and warmth served him and Armenia well in Washington's diplomatic circles. He served as ambassador to the U.S. for six years, returning to Yerevan in 1999 to take on the position as Armenia's Deputy Foreign Minister, where he remained until 2005 when he was appointed to be Armenia's ambassador to Italy, Spain and Portugal.

But his long-standing belief that Armenia needed to stay committed to democratic values and standards cost him those positions. Concerned by the lack of fairness and openness that characterized Armenia's national elections in 2008, Shougarian and three other Armenian diplomats issued a public appeal on February 23.

The statement expressed the signatories' "feeling of responsibility before the Republic of Armenia and the Armenian people" and their "profound respect for the right of Armenian citizens to choose at free elections," as well their "support to our compatriots who have risen to struggle for freedom, protection of the right to a fair election and establishment of true democracy in Armenia." They appealed to all parties, and "especially to the representatives of all the structures in the country responsible for the maintenance of public order and peace to avoid the temptation of using force as a solution to these problems."

The statement was disseminated in Armenia, including at a rally in Yerevan where it was read out loud by the man who is now Armenia's Prime Minister, Nikol Pashinyan.

In an interview, one of the four signatories to this statement, Ambassador Armen Baibourtian, today Consul General of Armenia in Los Angeles,

explained that it was not intended as a political statement and was motivated by a desire to prevent violence. Baibourtian said that Shougarian was the driving force behind the statement because he felt a strong sense of responsibility towards the Armenian people and that "democracy doesn't have an alternative."

All four signatories were dismissed from their positions and expelled from the foreign ministry; the violent crackdown they had hoped to prevent unfolded on March 1, 2008. Shougarian was also stripped of his Ambassador title in the dismissal, but friends recalled that he had called them in a happy mood more than a year ago and told them that his rank of Ambassador had been restored by the government.

In an interview, Baibourtian credited Shougarian for establishing while ambassador for six years a long-standing constructive relationship between Armenia and the US government. "He was there at the beginning, and was the architect in establishing the cordial and pragmatic relationship that is based on trust that exists between the two countries," Baibourtian said.

Following his dismissal from the diplomatic corps and his uncertain future status, a number of concerned Armenian-Americans including Carolyn Mugar and Dr. Joyce Barsam, a trustee of Tufts University, sought a solution. The result was Shougarian's hiring by Tufts' Fletcher School of Law and Diplomacy and assuming a crucial role with the Tavitian Scholars program which annually brings members of Armenia's government for a 6-month program in Public Policy and Administration. (In a cruel twist, Aso O. Tavitian, the Armenian-American businessman and philanthropist who has funded the Armenian scholars program, also passed away suddenly this week.)

Barsam credited Shougarian with expanding the program from its initial focus on future diplomats to training civil servants throughout the Armenian government. "He was the backbone of our program, and the students were drawn to him," Barsam said. "He had a deep knowledge of history, diplomacy, literature and music. And he was the personification of integrity and honesty." She said at last count more than 330 Armenian civil servants had graduated from the program.

Lilit, his wife, said yesterday that while her late husband had helped shape the history of Armenia's democracy, he had recently told her that he saw the key importance of now

Continued on page 4

Congressman Adam Schiff Joined the Armenian American Medical Society for Virtual Town Hall Meeting on the COVID-19 Response

The Armenian American Medical Society hosted a virtual town hall featuring Congressman Adam Schiff to provide members with a congressional perspective on the handling of the COVID-19 pandemic. Schiff fielded questions from participants on a wide range of pandemic-related topics of both local and global importance.

"We are honored that Representative Schiff could join us for this important discussion," said Kevin Galstyan, MD, president of the AAMS. "As medical professionals, many of our members are on the frontline of this pandemic. With the situation evolving daily, his candid remarks gave us a sense of what we can expect in the weeks and months ahead, and the best course of action to take regarding our practice, our patients, and our community."

Schiff acknowledged the urgency of developing a vaccine for this new virus but cautioned about the unrealistic expectations for the timeline. While experts say it can be accomplished in a year, he said that is considered lightning speed for vaccine development. "We need to get this vaccine right," he said. "We need to make sure this vaccine is properly tested so we don't make an already terrible situation even worse."

The representative shared his thoughts on the roles the Federal government, the states, and municipalities should play in reopening the economy. He believes there should be Federal leadership on this matter and Federal social distancing guidelines in place. Because every state or municipality is not in a similar situation, Schiff feels they should not all be opened at the same time. He urged collaboration between the Federal government and the

states in relaxing the guidelines, so these efforts are coordinated for maximum effectiveness.

Rallies to push states to open before their ready have put increased pressure on governments, but Schiff is adamant they not be swayed by the protesters' demands. He noted these rallies are not spontaneous creations but are organized and funded by political groups. "If we are guided by politics instead of science, we will lose tens of thousands more lives needlessly," he said. "People will be exploiting the pandemic for political gain in the fall, one way or another. This is way too serious and deadly for that. To agitate and encourage protesters to ignore science will lead to more misery and death. We need to be very careful about how we approach this and make sure we have the testing, tracing, and capacity to isolate in place before we can re-open or we will just do the country more damage."

When asked about the possibility of a second wave of infections, Schiff believes the country will encounter a series of waves as social distancing is relaxed, resulting in flareups that need to be suppressed. "This is going to be with us for a while and I think it is important for us to speak to the American public plainly and realistically about it," said Schiff. "We see this happening in other countries, such as Singapore and Taiwan, where infections surge when social distancing is relaxed too soon. These countries reimpose distancing and tracing measures to control outbreaks."

Schiff concluded his remarks by recognizing the work of medical professionals. He recalled being moved while watching news interviews with

healthcare providers in New York City. "These are people who see their patients die every day," he said. "They are devastated and exhausted. They are working their hearts out and giving everything they have to patients and their families, at the risk of their own health, while people are protesting to make the problem worse. Your voices right now are respected, and they are enormously important."

This town hall was a part of the AAMS' broader response to the COVID-19 pandemic and its effect on our healthcare providers and communities. The organization instituted the AAMSCME/CDE Educational COVID-19 Expert Series webinar to deliver the latest developments and information on COVID-19 by experts on the front

line of the pandemic. The AAMS also provides the community with updated COVID-19 resources.

Vicken Sepilian, MD, AAMS Vice President, served as moderator of the town hall meeting. "Most participants in this town hall meeting are healthcare professionals, not just from the U.S., but from across the globe—the Middle East, South America, Canada, Uruguay, and Europe," said Dr. Sepilian. "Through our virtual outreach, the AAMS can share the latest science that is available with our colleagues, our community, and our patients. Despite the political bickering and partisanship that is unfolding, our message is to look at the science and use the most sound information to best care for our communities."

Asset Forfeiture Law Signed

Continued from page 1

tors, representatives of the legal and professional communities, business circles, human rights defenders and individual citizens, expressing their concern of the constitutionality of this law, on possible corruption risks as a result of its application, as well as the perception of a negative economic development towards Armenia's investment environment and financial stability.

The government says that current and former state officials facing corruption charges will be the main targets of the legal mechanism for asset forfeiture. Prime Minister Nikol Pashinyan has repeatedly portrayed it as a major anti-corruption measure that will help the authorities recover "wealth stolen from the people." Pashinyan has indicated in recent weeks, his intention to use it against the country's former rulers and their cronies who are repeatedly branded by him as "plunderers."

The President's office stated it "discussed in detail the concerns and considerations expressed with the

Chairman of the Standing Committee on State and Legal Affairs of the National Assembly and the Minister of Justice and received clarifications." In the end, the President highly appreciates the fight against crime, and expects the law to be applied in strict accordance with a legitimate aim, as an exceptional tool to combat crimes. "It is necessary to take into account the special sensitivity of personal data, entrepreneurial and professional activities, as well as the protection of banking secrecy information, in particular, for the business community in general ... Unfair application of the law may undermine the credibility of the state and jeopardize its effectiveness," the presidential statement added.

Meanwhile, Pashinyan met with Justice Minister Rustam Badasian later on Monday to discuss practical modalities of the law's implementation. The justice minister, who is the main author of the legislation, confirmed that the process will be handled by a new division that will be set up within the Office of the Prosecutor-General in the coming months.

Armenian Government to Extend

Continued from page 1

that the onus is now not only on his government but also on ordinary citizens to stop the spread of the virus.

Pashinyan defended the government's "decentralized tactic of fighting against coronavirus" in his latest address to the nation. But he also complained: "I can now see people in the streets shaking hands ... standing very close to each other and talking."

This is a big problem and at this pace [of the disease spread] we could face a very serious crisis."

Health Minister Arsen Torosyan warned on May 4 that the number of coronavirus cases in Armenia could quadruple by the end of this month. During a weekend inspection of the country's largest hospital treating COVID-19 patients, Torosyan noted the virtual absence of vacant hospital beds at its intensive care unit.

Armenia and Artsakh Celebrate

Continued from page 1

And now we are well aware of the cost of peace more than anyone else. Our identity is best expressed through creative work we do in peacetime. At the same time, knowing the price of peace, we are ready to defend it at all costs and to stand up again for our freedom and dignity, where necessary.

"Whether a coincidence, or perhaps a deed of Providence, on this very day we are celebrating the liberation of Shushi and the establishment of the Artsakh Defense Army, exceptional events that crowned Armenia's modern history.

"The liberation of Shushi ushered in the liberation of Artsakh. Followed up with a brilliant victory, it

became the pledge for our people's security and peace. We are firmly determined to ensure the security of the people of the Artsakh Republic: their right to self-determination is not subject to bargaining. Both are absolute values for us.

"Let us commemorate and pay tribute to our heroes who died for the liberation of Shushi and Artsakh. They stood just as strong as their ancestors did about half a century ago in World War II.

"Our common national goal is to make May 9 more festive in Artsakh, Armenia and among Armenians in general, to have a more optimistic outlook on the future, to be more confident today, and I am sure that will be the case." Concluded Pashinyan.

A Tribute to Late Ambassador

Continued from page 3

being an educator. "It was important task for him to help his students in thinking more broadly, independently and creatively," she said. "He will be missed a lot but his work and legacy will live on in people's lives and hearts."

Anna Ohanyan, Professor of Political Science and International Relations at Stonehill College, remarked

that "his work with the Tavitian program has been of critical importance to Armenia's state-building. Training successive groups of professionals, he has made enormous contribution to strengthening the institutions of Armenia's nascent statehood. As such, his work in this program, along with his years of diplomatic service, were nothing short of state building for Armenia and its people."

ՈՋՆԻ ՓՈՒՇԵՐԵՆ

ՄԻՆԱՍ ԳՈՃԱԵԱՆ

-Գ-

Վարակային փուշեր

Պատկաժաճը շատ հաշիւներ ու ծրագիրներ իրար խառնեց եւ տակն ու վրայ ըրաւ երկրագունդի կեանքը: Հասարակ մարդը, սովորական մահկանացուն պիտի ըսէր եւ կ'ըսէ. «Այդպէս ալ մեռած էինք՝ այսպէս ալ. Աստուած օգնէ»:

Օրինակ, ո՞վ կը մտածէր թէ ծովափերը պաս-պարապ պիտի ըլլային, մա՛նաւանդ մեր «Ոսկի նահանգի» ոսկեայ աւազուտները: Որո՞ւն միտքէն կ'անցնէր թէ այս ճոխութեան ու առատութեան երկրին մէջ զուգարանի թուղթն ու ընպելի վաճառովի ջուրը նոյն անգտանելի ապրանքները պիտի ըլլային, ո՞ր հայ գործարարին եւ կամ համերգներ կազմակերպող հաստատութիւններու վարչարարներուն միտքին ծայրէն կ'անցնէր որ անորոշ ժամանակով պիտի յետաձգուէին երգարուեստի Հայաստանեան «սիրուած» (ռապիզ) երգիչ-երգչուհիներու համերգներու կազմակերպումը Փարմ Սփրինկներէն միւնչեւ Լաս Վեկասները:

Աշխարհ, աշխարհ: Կ'ըլլան եղեր այս բաները: Լողաւազանիս եզրին բազկաթուռիս մէջ ընկողմանած այս խոհերով տարուած էի, երբ զգացի որ ոտքի մատներս կը քերէ ընտանի ոգնիս: Կ'ըթայ, կու գայ, կը հպիպի: Յայտնի է որ բան մը կ'ուզէ հաղորդել, բայց ինչպէ՞ս: Սկսաւ «թո-թո-թո...» խոռոցներ հանել: Վերջը մի կերպ փուշերը մեղմիկ շոյելէս ետք հասկցուց որ Նախ. Թրամբի մասին բան մը ունի ըսելիք: Յետոյ սկսաւ պսակաձեւ ինքն իր շուրջ դառնալ...: Արդէն հասկնալի էր: Ոգնիս լուրջ մտահոգութիւն մը ունէր: Ինչու՞ չունենար, մանաւանդ որ գինք խնամող տէրը եօթանուսուններու մէջ էր: Հաւատարիմ ոգնիս գիս խոհերու մէջ դրաւ: Քանի դեռ այս վարակը մեծ խուժապ չէր յառաջացուցած մեր մեծամիտ ու ամբարտաւան պետութեան մէջ, որոհետեւ մենք կը տառապինք անխոցելիութեան բարդոյթով, Պրն. Թրամբ կ'արհամարհէր: Յետոյ «յանկարծ» երկրագունդի առեւտուրի մայրաքաղաքը հազարաւոր դէպքեր արձանագրեց եւ քիչ ետքն ալ ամայացաւ: Ի՞նչ Wall Street, Ի՞նչ Times Square. բոլորն ալ դարձան ուրուականներու զբօսարան:

Հօփ. այստեղ սթափուեցաւ մեր նախագահը: Համընդհանուր պարտադիր զգուշաւորութիւն յայտարարեց: Յետոյ սկսաւ յանցագործներ փնտնելու որսը, հասաւ Չինաստան, եկաւ Եւրոպա, չարձակեցաւ Տեմոքրատիներու վրայ: Ամիս մը ետք տեսաւ ամէն ինչ մէջը կ'երթայ, անգործութիւնը աննախընթաց չափերու հասած է, սկսաւ խօսիլ կարգ մը հաստատութիւններու մասնակի բացման մասին խօսիլ, զգուշաւոր լաւատեսութիւններ յայտնել, մինչ վարակը գլուխը արեւ կը յառաջանայ յաղթական երթով:

Կը խօսի եւ կը խօսուի տնտեսական կեանքի վերականգնման միջոցառումներու մասին, բայց... այսպէս, այնպէս եւ այլն:

Ի՞նչ կ'ուզէ թող խօսի մեր նախագահը, Ֆրանսան, Իտալիան, Անգլիան, Ռուսաստանը աչքիս առջեւն են, վարակուող հազարներն ու մահացողներու թիւերը՝ նոյնպէս:

Ի՞նչ կ'ուզէ թող ըսէ նախագահը, ես ոգնիս նետած զգուշացման փուշերուն կը հաւատամ:

-Դ-

Աքլորակուիւ

Վիրաւորուած եւ բարկացած բջջայինս շարտեցի բազմոցին: Բարեբախտաբար բազմոցին նստած էի, այլապէս պիտի կորսնցնէի իմ «նոր խաղալիքս»՝ ամենագէտ բջջային «այփատոս»: Դուն մի՛ ըսեր, խանգարեր եմ քունը խեղճ ոգնիս, որ այդ ժամուն որոշեր է բազմոցին տակը քնանալ:

- Ի՞նչ եղաւ քեզի, տէ՛ր իմ. վախցայ բան մը պատահեցաւ,- ըսաւ սփրթնած (վախէն գոյնը նետած) ընկերս:

- Ի՞նչ պատահեց է?, Ի՞նչ պիտի պատահի, Հայաստանի Ազգային ժողովին մէջ կուիւ մը փրթեր է. ամօթէս գետինը մտայ,- ըսի դողդղացող մարմնով:

- Տուր է՛ս ալ նայիմ, ես հայերու կուիւ չեմ տեսած,- ըսաւ ու սուր քիթիկով գործիքիս դպնալն ու հարայ-հորոցի աղմուկի բարձրանալը մէկ եղաւ:

Մէջ մըն ալ ի՛նչ տեսնեմ, աղէկ, ոգնիս խնդալէն կը մարի եւ ուրախութենէն վեր վեր կը ցատքի:

- Տէ՛ր իմ, ասիկա իսկական աքլորակուիւ է, որուն յաճախ կը հանդիպիմ դրացիին հաւնոցին մէջ. ես աւելի հաւաւորները տեսած եմ թուրքիոյ, Քորէայի եւ այլ խորհրդարաններու մէջ: Ասիկա սովորական բան մըն է, Ի՞նչ կայ այսքան վրդովուելու...

Այո՛, Ի՞նչ պէտք կար սիրտս ալեկոծելու, երբ քիչ ետք աւելի սրտխառնուք յառաջացնող հարցազրոյց մը պիտի դիտէի «ամենայն հայոց պատգամաւորութիւն», որ կոչի Նայիրա Չորհրապեան, եւ եկայ հետեւեալ եզրակացութեան՝ այս կիրն պիտի չփոխուի. պակաս կուուզան մըն ալ չէ ինք:

Ինչե՞ր ըսաւ մեր «ամենայն հայոց պատգամաւորը», յայտնի է որ ձայնը տաքուկ տեղէ կու գար, թիկունքը պինդ է եւ թացը չորէն չի կրնար զանազանել կամ գործին չի գար զանազանել:

«Սրտցաւութեամբ խօսեցաւ եւ չմոռցաւ խալթոց մըն ալ դրկել վարչապետին եւ իր համախոհներուն: Ամօ՞թ զգացեր հայ տղամարդկանց «տղամարդավարի» վարմունքին պատճառով: Յետոյ սկսաւ լեզուին ուժ տալ. ինչե՞ր ըսաւ:

Ինչպէ՞ս չբարկանամ, երբ ոգնիս ալ ձայնակցեցաւ ինձի ու փուշերը տնկեց, աջ ու ձախ սկսաւ պտըտիլ: Հաստատ կրնամ ըսել Նայիրան կը փնտնէր: Հասկցայ իր միտքը, զոր թարգմանեցի այսպէս. «դուք ալ, չարգելի ՀՀ Աժ պատգամաւոր, որ ճշմարտախօսի քղամիտ հազած, նորէն առիթը չէք փախցնել այս իշխանութեան հասցէին ոչ-առարկայական ու չհիմնաւորուած, այլեւ վատ մտածուած դատումներ կատարել: «Բժի՛շկ, բժշկեա՛ զանձն քո»: Ձեր ելուցթը հասկնալու լուրջ դժուարութիւններ ունեցան տակաւին հայերէն խօսող սփիւռքահայեր. այդ պատճառով օրական տասնեակներով հեռախօսազանգեր կը ստանայ տէրս, որպէսզի հայերէնի թարգմանէ՛ ձեր զազրաբարբառ ու այլանդակուած հայերէնը»:

(Շարունակելի)

Pasadena Unified School District
Armenian Dual Language Immersion
High School Program. (DLIP)
The program will be located at Blair School, home to PUSD's International Baccalaureate programs.

Register Now!

2020-2021 Registration for the Armenian Dual Language Immersion High School Program at Blair is now open!

Armenian Dual Language Immersion Program

PASADENA UNIFIED SCHOOL DISTRICT
 Our Children. Learning Today. Leading Tomorrow.

626-396-3606
 openenrollment.info

Բառերու Խորհրդաւոր Աշխարհը 397 Աղաւնի

ՆՈՐԱՅՐ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Օրհնութիւն տանք
 հայ ազգի աղաւնի դարձած
 նահատակներուն,
 Օրհնութիւն տանք
 աղաւնատիպ եւ աղաւնաբա-
 րոյ հայ գրիչներուն,
 Դառնանք եւ օրհնութիւն
 չտանք
 աղաւնասպան եւ աղաւնեկո-
 տոր գազաններուն,
 Օրհնութիւն տանք
 աւերակ գիւղի աւերակ վան-
 քին որպէս աղաւնի վերադարձած
 հայերուն:

Երբ հայկական Ապրիլն էր, տասնմէկ ամիսներու իշխանուհին, յարգելի ընթերցող, յարմար տեսեր էր գրուցել ապրելու եւ կեանքը լիովին վայելելու փափաքի մասին՝ «Ժպիտ» բառն էր մեր հիւրը: Բայց ուշ էր եղած, որ հասկնալինք, թէ հայոց լեզուի բարեժպիտ, քաղցրաժպիտ եւ գեղեցկաժպիտ դէմքերը դարձեր էին աղաւնիներ՝ անմեղ զոհեր: Ուստի, այսօր, խօսիլ աղաւնիէ բառի մասին, կը նշանակէ խօսիլ հայաբարոյ արժէքներու եւ յաւերժական դարձած գրական յորինումներու մասին:

Անտոյզ է «աղաւնի»ի ծագումը: Սակայն, ան մեր ազգի արշալոյսի օրերէն իսկ սկսեր է բոյն դնել հայոց մայրենիի մէջ, ինչպէս սպիտակ եւ մոխրագոյն աղաւնիներ սիրած են բոյն դնել հայկական լեռնաշխարհի քարանձաւներու, ժայռերու, խորշերու մէջ, եկեղեցիներու զմբէթներու, տանիքներու, քիւրերու, գարդաբանդակներու եւ արձաններու վրայ:

Երասխ գիւղի միակ աղաւնի պահող 13ամեայ Սարգիս Մուրադեանի աղաւնիները

Հայկական հին մատենագրութեան մէջ, լեզուական ընտիր եւ եզակի հարստութիւն, ունեցեր ենք աղաւնեվաճառ, աղաւնեակ, աղաւնանման, աղաւնանալ (սպիտակ, մաքուր, անմեղ ըլլալ), աղաւնետուն, աղաւնակերպ բառերը: 15րդ դարուն «աղաւնի»ն դարձաւ իգական անձնանուն, ապա անմեղ եւ զգոյշ մարդը նկարագրող դարձուածք՝ «անմեղ աղաւնի», «երկչոտ աղաւնի»: Այս պատճառով ալ Գրիգոր Տաթեւացին «Գիրք հարցմանց» աշխատասիրութեան մէջ գրեց. «Աղաւնի: առանց դառնութեան եւ միամիտ եւ հեզ»: Կ'արժէ չիշել, թէ «աղաւնի»ն գրաբարեան միակ բառն է, որ պահած է «աւ» երկբարբառը ու արդի լեզուի մէջ չէ դարձած «աղօնի»:

Ոսկեդարուն հայկական «աղաւնի»ն, որ արդէն ընտելացած էր վանական համալիրներուն՝ մկրտարանէն մինչեւ զանգակատուն՝ սկսաւ սաւառնիլ հոգեւոր գրականութեան մէջ - հնագոյն օրինակը՝ Մովսէս Խորենացիի հոգե-

գալուստի շարականն է. «Առաքելոյ աղաւնոյ. Իջանելով մեծաձայն հնչմամբ ի բարձանց... Աննիւթական աղաւնի»: Գրիգոր Նարեկացին «Մտտեան»ի մէջ հառաչեց. «Ես անպիտանս յամենայնի... մտեմ ի բոյնն աղաւնի, եւ անդուստ ազուա ելանեմ», Չաքարիա Քանաքեղցին նկարագրեց Սուրբ Կարապետը՝ «Ողջախոհ տատրակ ու անմեղ աղաւնի Սուրբ Կարապետ», Ներսէս Շնորհալին գովաբանեց երկու կոյս, նախ Հռիփսիմէն՝ «Իսկաճեմ աղաւնի օղապար... Հրեշտակ հրաշագեղ Հռիփսիմէն», ապա Մարիամ Աստուածածինը, «Միւրամարգ ոսկետիպ նկար, տատրակ ողջախոհ, մաքուր աղաւնի»: Լսենք միջնադարեան քանի մը ընտիր դայլայներ եւս. «Չքնաղ ու սուրբ կոյս Տիրուհի, ամբիժ տատրակ, սուրբ աղաւնի», Միքայէլ գրիչ, «Ընտրեալ ընտիր աղաւնի», Անդրէաս Արծկեցի, «Նորոգեցաւ տաճարս որպէս աղաւնի, / Եւ սուրբ հոգին իջեալ աղաւնակերպի», Վարդան Կաֆացի, «Բրինձ էի, գարի դառնալն ինչի՞ս էր, / Յիս աղաւնի, նուր լոր դառնալն ինչի՞ս էր», Սայաթ Նովա, «Աղաւնի քաղցրաբարբառ հեզաբանեալ զՏէր Յիսուս», Խրիմեան Հայրիկ: 1770ական թուականներուն Գրիգոր Օշականցին աշխարհականացուց «աղաւնի» բառը ու ան դարձաւ՝ գեղեցկուհի, սիրուհի. «Ոսկեփետուր իմ աղաւնի, երեւեցո՛ գերեսս քո ինձ, որ տազնապիմ»: Ապա եկան Գեղապաշտ շրջանի զգայուն քնարները. «Աղաւնի մը կ'ըմպէ անոր քարին վրայ խո՛ր փորուած / «Աստ հանգչիի» գրախորշին մէջ հաւաքուած ջուրերէն», Լեւոն Կսաճան-

եան, «Մա՛րն ի վեր, թռաւ զնաց հոգիիս սպիտակ աղաւնին... ո՛հ, իմ երագիս ճերմակ աղաւնին... երագանքիս սպիտակ աղաւնին», Աշներգ Ե. Պ.ին, Միսաք Մեծարենց: Իսկ, շնորհիւ Յակոբ Պարոնեանին, Պոլսոյ հայաբնակ ամբողջ թաղ մը դարձաւ... աղաւնի. «Արտաքին Քում Քաբուն բոլորովին տարբեր է ներքին Քում Քաբունէն, ինչպէս որ ամէն մարդու ներքինն տարբեր է արտաքինէն: Քում Քաբունի ներքինն օձ է, իսկ արտաքինն աղաւնի»: Պոլիսը, որ յայտնի է աղաւնիներով, բանաստեղծութիւն մը ձօնեց անոնց՝ Չահրատի գրչափետուրով. «Եթէ բառեր աւելնան... բառերով կը կերակրեմ թռչուններու նախամայր ջրհեղեղի աղաւնին / Ու բառերը բառ ըլլալէ կը դադրին / Աղաւնի կը դառնան»:

Այս բառը սիրունատես, սիրեց հայոց աշխարհը ու ամէն սարի վրայ, ամէն ձորի մէջ հետք ձգեց որպէս տեղանուն: Այժմ, անոր թեւերու թափը հետեւելով մտովի

Երասխ գիւղի վերջին աղաւնի պահողը, 13ամեայ Սարգիս Մուրադեանը

թռիչք կատարենք Հայկական լեռնաշխարհի վրայ. Աղաւնավանք գիւղ եւ վանական համալիր Տաւուշի մարզի մէջ, Աղաւնօ-գիւղական համայնք եւ գետ Արցախի Քաշաթաղի շրջանի մէջ, ինչպէս նաեւ լեռ՝ Արագածոտնի մարզի մէջ՝ Արա, Արագած եւ Արարատ լեռներու գմայլելի տեսարանով, Աղաւնատուն-Վաղարշապատէն ոչ շատ հեռու գիւղ, որու բնակիչներուն մէկ մասի նախնիները 1828-1829 թուականներուն աղաւնիներու նման գաղթած են Խոյնէն: Եւ, ինչքան տեսակ որ ունի աղաւնին, նոյնքան ալ գաւառական տարբերակները կան անոր անունին-Ակնայ մրգաստաններու մէջ աղվընի, Ջէյթունի ցից գազաթներու վրայ աղվընը, Սեբաստիոյ թռչուններու շուկային մէջ աղվընիգ, Ալաշկերտի հովիտի վրայ յէղվընեգ, Մշոյ դաշտի երկայնքով Արածանի գետի ափերուն կ'ըմպէին, Ագուլիսի լեռնամասներու մէջ ըղօնի, Երեւանի մօտ Հրազդանի ձորի ժայռապատ բլուրներու վրայ աղունիկ, Թիֆլիսի մէջ Կուր գետի հոսանքն ի վար աղունակ, Վանի եւ Գորիսի ոսկեփայլ աչգիներու մէջ յեղունիկ, Արցախի խոր կիրճերէն ներս յէղօնէգ...

Բառս, պատահեցաւ, որ քանի մը անգամ ալ թառած ըլլայ մամուլի վրայ, մեզի պարզեւելով երեք պատուաբեր պարբերականներ. «Մասեաց աղաւնի», Փարիզ եւ Թէոդոսիա, «Նոյեան աղաւնի», Պոլիս, «Նոյան աղաւնի», Գահիրէ: 1889 թուականին Չմիւռնիոյ հայերը խոր յուզումով կարդացին «Նետահար աղաւնի», ազգային սիրազէպը, իսկ 1929ին, վերակենդանացաւ բրաժոյ դարձած արտայայտութիւն մը՝ «թղթատար աղաւնի», երբ երկրորդ համաշխարհային պատերազմի նախօրեակին Երեւանի մէջ լոյս տեսաւ «Աղաւնիները ռազմական ծառայութեան մէջ» գիրքը:

«Աղաւնի»ն, մեր անգիտակ թռչունը, տասնամեակ մը առաջ էր, արժանացաւ մեծ պատիւի եւ ժողովրդականութեան, կարմիր գորգի վրայ քալեց, երբ վիպագիր Նար-Գոսի «Սպանուած աղաւնին» վիպակը շարժանկարի վերածուեցաւ: Յուզիչ է գիտնալ, թէ այդ գրքոյկը առաջին անգամ 1908ին լոյս տեսած էր քաղաքի մը մէջ՝ Բաքու, որու բոլոր հայազգի աղաւնիները - թեւերն արնոտ ու սրտաբեկ - շատոնց գաղթած են այդ երկնակամարէն:

Յարգելի ընթերցող, պատահեր են նաեւ ուրիշ ողբերգութիւններ: Աղաւնասպան եւ աղաւնեկոտոր բարբարոսներ համարձակեր են մեր բոյնը մտնել ու սրբապղծել գայն: Յովհաննէս Թումանեանը «Աղաւնու վանքը» աւանդադրուցի մէջ պատմեց այդպիսի դրուագ մը. Թիմուր հալածիչը եկեր է Սեւանայ ափին, շղթայեր է հագար-հագարաւոր հայեր, ափամերձ վանքի ալեւոր ու բարի Հայր Օհանի աղօթքի փոխարէն, ան համաձայներ է վանքի չափ հայեր ազատ արձակել: Հասարակ վանք: Քանի՛ հոգի կրնայ փրկել: Սակայն, տեսեր են, որ դուրսը մնացեր է ո՛չ մէկ հայ, բոլորը մտեր են եկեղեցի: Ի՞նչ հրաշք է սա-, ապշեր է թիմուրը: Պատասխանի համարական ջ տանք հեքիաթասացին.

Մեր հայր Օհանը՝ աղօթքի չոքած,
 Աչքերն երկնքին, միտքն արցունքոտ.

Ով որ հայ ազգից մտել է իր մօտ,
 Իր սուրբ աղօթքով, կամքով վերինի,
 Փոխել է իսկոյն, դարձրել աղաւնի:
 Բաց պատուհանից թողել ամենքին,
 Թոցրել դէպ իրեց լեռները կրկին:

Այդ աղաւնիներու համար 1030-40ական թուականներուն Պետրոս Գետադարձ կաթողիկոսը գրեր է. «Ի վերին Երուսաղէմ, ի բնակարանս հրեշտակաց, ուր Ենովք եւ Եղիաս կան ծերացեալ աղաւնակերպե: Արդ, ով որ կարդայ այն լուրը, թէ՛ «Կեսարիա նահանգի թոմարգա (Տոմարածին) շրջանի Սուրբ Պողոս-Պետրոս եկեղեցին անմխիթար վերածուած է աղաւնիներու բոյնի»՝ հասկնայ, թէ անոր բնակիչները - հայրենաբաղձ, վշտաբեկ - վերադարձեր են տուն:

Այսօր մեր հրաժեշտի երգը, որու խօսքը եւ եղանակը կը պատկանին Արմէն Մովսիսեանին, միջոց ըլլայ, որ սա մեր փոքր խնդրանքը հասնի աղաւնիներուն: Երբ մ'ալ աղունիկ, քեզ մի բուռ կուտ տամ,
 որ դու մեր սարերին բարեւ տանես:
 Երբ մ'ալ աղունիկ, քեզ քաղցր ջուր տամ,
 որ դու մեր սարերից բարեւ բերես:

«Հաշուեյարդար»

«Հաշուեյարդար. ի՞նչ մնաց. կեանքն ինձի ի՞նչ մնաց. ինչ որ տուի ուրիշին. տարօրինակ, ա՛յն մնաց»

ՎԱՐՍԱՆ ԹԵՔԵՆԱՆ

ՂՈԿՏ. ԳՐԱՅՐ ԵՒՊԵՏԵԱՆ

Ապրիլ 1975: Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմի սկիզբը: Այդ օրերուն չէինք կրնար պատկերացնել, թէ պիտի սկսինք ապրիլ նոր փուլ մը՝ բոլորովին տարբեր, քան ինչ որ ունէինք Լիբանանի մէջ: Չէ՞ որ Պէյրութը աշխարհի ամէնէն հմայիչ քաղաքներէն մէկն էր: Այսպէս ըսած՝ աշխարհը քով-քովի բերող հմայիչ քաղաքը: Այդ օրերուն կարծեցինք, թէ քաղաքացիական կռիւները երեւի շուտով կը վերջանան ու կ'անցնին: Բայց այդ «շուտով»-ը եկաւ մեզ բոլորս դնելու նոր իրավիճակի մը մէջ:

Եւ կեանքը սկսաւ իր ընթացքը առնել: Ռմբակոծում, քանդում, մահ եւ գաղթ, ներառեալ՝ հայկական իրականութեան համար: Գաղութի թիւը զգալիօրէն նուազեցաւ: Երկրորդական վարժարանը հագիւ աւարտած էի, երբ արդէն բոլոր դասընկերներս մեկնեցան Լիբանանէն: Մեծ քոյրս, որ արդէն Լոս Անճելըս հաստատուած էր, «ալ խեր չմնաց Լիբանանէն» կրկնող յանկերգով քաջալերեց զիս, որ ես ալ Միացեալ Նահանգներ հաստատուիմ եւ հոն շարունակեմ համալսարանական ուսումս:

Ուրախութիւնս անսահման էր՝ այդ օրերու երիտասարդական տրամադրութեամբ եւ խանդավառութեամբ, վերջապէս պիտի իրագործուէր իմ ալ «ամերիկեան երազս»: Բայց այդ օրերուն նաեւ պիտի սկսէի սորվիլ, թէ կեանքն ալ ունի իր ընթացքը, որ անպայմանօրէն չի համընկնիր երազածիդ հետ:

Այդ օրերուն Պէյրութի մէջ ամերիկեան դեսպանատուն չկար: Պէտք էր Դամասկոս երթալինք՝ կատարելու համար բոլոր գործողութիւնները: Նկատի ունենալով, որ պատերազմական օրեր էին, Սուրիա հասնելու համար պէտք էր լեռնային ճանապարհները գործածել՝ իրենց ոլոր-մոլոր դարձուածքներով:

Դէպի Սուրիա ճամբորդութեան ընթացքին հայրս սրտի կաթուածով մահացաւ, ուստի պէտք է վերադառնալինք Պէյրութ: Յուղարկաւորութիւնը կատարեցինք շատ քիչ թիւով հարազատներու ներկայութեան՝ յար եւ նման ներկայ օրերու յուղարկաւորութիւններուն: Չէ՞ որ պատմութիւնը ինքզինք կը կրկնէ:

Բայց տակաւին որոշած էի իրականացնել «ամերիկեան երազս»: Ու դարձեալ Դամասկոս՝ ամերիկեան դեսպանատուն, ձեռքս խճողուած համալսարանական ընդունման եւ ֆինանսական ապահովութեան օրինական փաստաթուղթերով: Հիւպատոսին դէմքը խոժոռ էր, այնքան մը, որ մինչեւ այսօր տակաւին չեմ մոռցած գայն: Չուշացաւ իր նոյնքան անհաճոյ որոշումը. «Կարելի չէ քեզի ամերիկեան մոտաքի արտօնութիւն տալ»:

Յուսախաբ՝ անպայման: Բայց նաեւ այդ օրերու երիտասարդական տրամադրութեամբ, Լիբանանի պատերազմական եւ անորոշ վիճակներուն դէմ յանդիման զգացի, թէ բոլոր երազներս չքացան: Ինչո՞ւ ես:

Պիտի վերադառնալի Պէյրութ եւ կեանքս շարունակէի այս վտանգաւոր ու անորոշ երկրին մէջ: Լիբանանի այդ բոլոր իրադարձութիւններուն մէջ պիտի տեսնէի, թէ ինչպէ՞ս պէտք էր կեանքս շարունակէի, բայց մանաւանդ՝ կերտէի: Լիբանանի մէջ տեղի ունեցածին կողքին կային նաեւ միջինարեւելեան տակնուվրայութիւնները: Տարածաշրջանը դարձած էր պայթուցիկ, իսկ աշխարհը կարծես կը դիտէր մեզ, մինչ մենք կը պայքարէինք կեանքի համար ու մահուան դէմ: Այս միջոցին էր, որ մայրս ալ մեկնեցաւ այս աշխարհէն՝ անակնկալ եւ անժամանակ մահով մը:

Լիբանանէն ետք աշխատանքային տարածաշրջանս դարձան Արաբական Ծոցի երկիրները: Հոս սկսայ տեսնել, թէ ի՞նչ կը նշանակէ քրիստոնեայ ըլլալ ոչ քրիստոնէական երկիրներու մէջ, եւ քրիստոնէական գործ ընել, այսպէս ըսած, «գոց» տարածաշրջանի մը մէջ: Եթէ մէկ կողմէ կար կրօններու միջեւ տարբերութիւն եւ զիրար հասկնալու անհրաժեշտութիւն, բայց նաեւ՝ տարբեր ազգութիւններու հետ ապրելու գրաւական: Պիտի սորվէի, թէ հայկականութենէ եւ լիբանանցիութենէ զուրս կայ ուրիշը, որ տարբեր լեզու, մշակոյթ եւ կենցաղ ունի: Պիտի սորվէի, թէ ուրիշը նոյնքան մարդ է եւ արժէք, գոր պէտք է յարգել, հասկնալ, բայց նաեւ՝ ընդունել:

Բայց այն, ինձի համար կեանքի մեծ դպրոց հանդիսացաւ մեծ թիւով ստիացի եւ ամբիկեցի բանուորներու ներկայութիւնը: Անոնք,

որոնք կ'ապրին ամէնէն դժուար պայմաններուն մէջ՝ փոքր աշխատավարձք, խճողուած ու խղճալի բնակարաններ, եւ տակաւին ֆիզիքական ու հոգեկան բռնաբարում եւ ճնշուածութիւն: Անոնք կ'ուզեն պատմել իրենց պատմութիւնը: Իւրաքանչիւրը ունի իր կեանքի փորձառութիւնն ու անոր ծանր լուծը, զորս իրեն հետ բերած է մինչեւ Արաբական ծոցի երկիրներ՝ երեւի թեթեւեղեւ եւ ձերբազատուելու համար այդ բոլորէն: Բայց հոս կը տեսնեն, թէ աւելի կը բազմանան իրենց հարցերը եւ կը փնտռեն կարեկցութիւն: Ինչո՞ւ: Աշխարհէն:

Այսօր նստած եմ տունը՝ Քուէյթ, եւ միայն պատահանէն կը վայելեմ կապոյտ ծովը: Գարնանային պայծառ եւ արեւոտ օր մըն է: Կը դիտեմ ծովը եւ կը տեսնեմ, թէ որքա՞ն գեղեցիկ է եղեր: Վերջապէս Աստուծոյ ստեղծագործութիւններէն մէկն է, որ ԲԱՐԻ է: Կ'ուզեմ դուրս գալ շէնքէն եւ հասնիլ ծով: Բայց կարելի չէ, որովհետեւ կան երկաթեայ արգելքներ մեր ամբողջ թաղամասի երկայնքին եւ լայնքին՝ խոչընդոտելով ունէ բնակիչին ելումուտը:

Իսկ պատճառը՝ «Քորոնա» ժահրը, որուն պատճառով ալ մեր օրերու լոգունը դարձած է «Տուներ մնա՛, ապահով մնա՛»: Այս ժահրն ալ երեւի 1975-էն սկսեալ իմ-մեր կեանքերու շարունակուող պատերազմ-անորոշութիւն-անապահովութիւն վիճակն է: Միայն մէկ տարբերութեամբ՝ այս անգամ ամբողջ աշխարհը կ'ապրի միեւնոյն տագնապը: Չկայ դիտող: Բոլորս նոյն վիճակին մէջ ենք:

Պատմութեան ու անոր իրադարձութիւններուն սլաքը ետեւ տանելով՝ կ'երթամ մինչեւ 1975, երբ Լիբանանի պատերազմը սկսաւ: Եւ մէկ-մէկ սկսայ ապրիլ իւրաքանչիւր անորոշ եւ բախտորոշ իրավիճակներ՝ հասնելով մինչեւ ներկայ՝ ժահրին հետ մեր հանդիպումը: Այս բաւական երկար ճամբուն նայելով՝ սկսայ մտածել: «Շատ չէ՞ այսքան պատուհաս մէկ կեանքի ժամանակահատուածի մը համար»:

Ծանրաբեռնուածութենէս զուրս կու գամ եւ կը մտածեմ այս երկիրներուն մէջ ապրող բանուորներուն՝ բարեկամներուս մասին: Այս օրերուն եւ Արաբական ծոցի տարածաշրջանին մէջ մեծ մտահոգութիւն է բանուորներուն վիճակը: Երբ պետութիւններ կը քաջալերեն ժողովուրդը, որ իրարմէ հեռու մնան ապահով մնալու համար, անոնք՝ բանուորները, իրենց

խճողուած սենեակներուն մէջ, մէկը միւսին ետեւէն կը վարակուին ժահրով: Ո՞վ պիտի ազատէ զիրենք, եւ ո՞վ պիտի հոգայ ու խնամէ զանոնք:

Դարձեալ ծովն է, որուն կապոյտ ջուրերուն նայելով դարձեալ կ'ապրիմ անոր գեղեցկութիւնը: Ծովը, տիեզերքը եւ այդ բոլորը կազմող մեր կեանքը, իսկ գեղեցիկ կեանք ապրելու համար պէտք է նոյն այս կեանքը լիցքաւորել: Աշխարհը այսօր այս ժահրին դէմ յանդիման կը գտնուի, այդ պատճառով ալ կանգնած է կարեւոր փուլի մը դէմ յանդիման: Ինչպէ՞ս պէտք է լիցքաւորել այսօրուան աշխարհն ու մեր կեանքը այս փորձառութենէն ետք, ի՞նչ արժէքներով ու պիտակով:

1975-էն ետք առիթ ունեցայ բազմիցս Ամերիկա այցելելու: Այն երկիրը, որ այդ օրերուն մերժեց զիս ընդունիլ: Բայց ես շարունակեցի կեանքս Միջին Արեւելքի մէջ՝ անոր բոլոր անորոշութիւններուն եւ տակնուվրայութիւններուն մէջ: Այսօր, երբ աշխարհին հետ բոլորս ալ կ'ապրինք տակնուվրայ օրեր, երբ այլեւս չկան աշխարհագրական գործօնն ու անոր ապահովութիւնը եւ առանձնաշնորհումները, բոլորս միասին ենք՝ նոյն պարունակին մէջ ու անոր դէմ յանդիման:

Եւ կայ կարեւոր պարտականութիւն-գիտակցութիւն մը՝ բոլորիս կեանքերը լիցքաւորելու հրամայականը: Ի՞նչ, ինչո՞վ եւ ինչպէ՞ս...

Ու դարձեալ անհասանելի այս գեղեցիկ ծովը: Տեսայ նոյն ծովուն մէջէն, թէ կեանքը գեղեցիկ է: Նաեւ իմ կեանքս՝ անկախ իր բոլոր դժուարութիւններէն: Եթէ փարեցայ եւ սիրեցի կեանքս իր ամբողջութեան մէջ՝ Լիբանան, Արաբական ծոցի երկիրներ թէ այլուր, այդ ալ որովհետեւ տեսայ, թէ Աստուած գայն ստեղծեց գեղեցիկ եւ կոչեց՝ ԲԱՐԻ:

Իսկ մա՞րդը: Ի՞նչ ըրաւ նոյն այս գեղեցիկ եւ բարի կեանքին հետ:

Քուէյթի տանս մէջ կալանաւորուած, ծովը դիտելով հաշուեյարդար կը կատարեմ կարծես: 1975-էն մինչեւ այսօր: Եւ այդ կեանքին բոլոր ելեւէջներուն մէջ կ'ըսեմ. «Կեանքէն ինձի ի՞նչ մնաց»: Բանաստեղծին պատասխանը դիպուկ է. «Ինչ որ տուի ուրիշին»: Ի՞նչ բանն է, որ պիտի տանք

Շար.ը էջ 19

COVID-19
HOTLINE

ՄԴՎԿ-ի
Խորհրդատուական Գրասենեակ

(888) 908-1887
contactus@aebu.org

ՄԴՎԿ Արեւմտեան Ամերիկայի Վարիչ Մարմինի Գախաձեռնութեամբ ու համագործակցութեամբ Հայկական Կրթական Բարեսիրական Միութեան (ՀԿԲՄ) եւ Հայ Ամերիկեան Խորհուրդի (ՀԱԽ) կը յայտարարէ որ «քորոնա» ժահրի ստեղծած տագնապալի վիճակին բերումով կեանքի կոչած ենք յատուկ գրասենեակ մը:

Սոյն գրասենեակը խորհրդատուական ծառայութիւններ պիտի տրամադրէ պետական եւ այլ նպաստներէն օգտուելու կարելիութիւններուն մասին, որպէսզի Հայ քաղաքացիները կարողանան որոշ չափով յարթահարել տնտեսական դժուարութիւնները:

Խորհրդատուութեան եւ օժանդակութեան համար կարելի է դիմել հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին. 888-908-1887
Կամ. contactus@aebu.org

«Գարուն ա, Ծաղիկ է Արել» ...

Երկինք ու երկիր մեզ ծայն են տալիս՝
Դռները բաց՝ք, գարուն է գալիս:
Համո Սահեան

ՊՕՂՈՍ ԼԱԳԻՍԵԱՆ

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել»:
Արեւի շողերի հէքիաթ է գարունը,
բա՛ց արա հոգուդ աչքերը, փերի-
ները երկնքից իջել գարուն բերում
երկրին, մարդկանց սրտերը
թրթռացրել տիեզերքի սիրով: Գա-
րունը, սիրոյ բողբոջումէ, մարդ-
կանց սրտերին վառուող լոյս: Աստ-
ղերի լոյսը քու աչքերում այցի ես
եկել երկիր: Կեանքը գարնանային
լոյսի թրթիւ է, հէքիաթային վա-
յելք, արեցի՛ր՝ նրանով, գինովցի՛ր
լոյսով, հոգիդ վարարի՛ր գարնան
շունչով:

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել»:
Գարնան լոյս իջել արմինների
լեռնաշխարհին: «Հայկ Համաստե-
ղութեան» հայոց հին աստուածնե-
րու տաճարից Արամազդի դուստր
Անահիտ դիցուհին «Արմինա» եր-
կիր եկել, բուռ-բուռ ծաղիկ փուել
հայոց լեռների լանջերին, հայոց
դաշտերի ցորեանի ծովակների ալ-
եակներին: Մայրանալու լոյս ցա-
նել այգիներում, ծառերն էին ծի-
ծաղում, ծաղկի լոյսի հրդեհ էր,
արեւը իր կրակի լոյսի եօթ գոյնե-
րի ծիածան գօտի կապել նրանց
թեւերին:

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել»:
Հայոց լեռների լանջերի բացատ-
ներում հազար գոյնի մանուշակն
էր խնդում, դիտե՛լ ես նրա աչքե-
րից կաթած լոյսը: Գարնան շուն-
չից հայոց լեռների ձիւնն էր հալ-
չում, հողից պայթում էին շաղոտ
ժպիտով կարմիր, կապույտ, սպի-
տակ ծաղիկներ: ձնծաղիկներ:

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել»:
Մտել՞ ես ծաղկած այգիներ,
տեսե՞լ ես ծիածանացած ծառերը,
ունկնդրե՞լ ես նրանց ծաղկած
լոյսի համանուագը: Քու հոգին էլ
ծաղիկ չի՞ դարձել, քու հոգին էլ
մայրական սիրոյ հրճուանքով չի՞
խայտացել: Քու երկիրը յափշտա-
կած անօրէն մարդիկ արդեօք մտե՞լ
են նախնիներիդ «Մայր Դիցու-
հու» խանդաղատանքով պայթած
ծաղկած այգիներ, չէ՞, եթէ այն-
տեղ եղած լինէին, ունկնդրած լի-
նէին նրանց երգը, նրանց հոգիներ-
ում էլ արարում ծաղկած կը
լինէր: Անբան, անօրէն, անբարոյ
մարդիկ, Աստուած նրանց հոգիներ-
ին երբեք գուժ էլ կաթել:

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել»:
Գարնան մեղմիկ գեփիւռի շունչի
հեշտանքից թռչունների երամներն
են գալիս հայոց երկիր, գարուն
երգում: Քու աշխարհի հէքիաթ
գարնանը ծիածաններն են վերա-
դառնում երկիր, յիշո՞ւմ ես նրանց
լոյսային թիւիչքը քու ոստանի
երկնքում, հապա նրանց ծիծաղի
կանչը...: Գարունը, կուռնկների
երամների հէքիաթը չէ՞, որոնց
պանդուխները աղաչում էին խապ-
րիկ մը բերել իրենց աշխարհից:

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել»:
Մեհեան է ծաղկած այգին, մեհեան
բաց երկնքի տակ, ոչ թէ փակ ու
մութ խորշ: Աղօթո՞ւմ ես այնտեղ,
չէ՞, բնութեան արարչութեանը
չեն աղօթում, սքանչանում են նրա
հէքիաթով, նրա մայրացման խոր-
հուրդով, նրա լոյսով: Լո՞ւս, կեան-
քի առեղծուած, ամպերում իրար
դէմ կուռի ելած հիւլէների պայ-
թիւնի, երկնքում իրար փառելու
հրճուանքի պոռթկումն է այն:
«Լոյսի մի շողը, մութ յաւիտեանն
արժէ», խօսել էր «Հեթանոս երգի»

բանաստեղծ Վարուժանը, ինքն էլ
Արմին-հայ աստուածների Աշտի-
շատ աւանի վահագնի վահա-
վահան մեհեանի քուրմ:

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել»:
Բանաստեղծներն են գարուն դառ-
նում, նրանց հոգիներում գարնան
արարչութեան ջահեր են վառուում,
որոնց լոյսից բանաստեղծութիւն է
ճառագում: Բանաստեղծներ, մարդ-
կանց հոգիներին լոյսի անձրեւ են
շաղում, հազար-հազար տաղերի
համագարկ գարկում: Իրենց լեռնե-
րի լանջերից ծաղկունքի փունջեր
կապած՝ գնում բարձրանում ողիմ-
պոսի գագաթ, գինով լի բաժակներ
գարկում բանաստեղծութեան ներշն-
չանք պարգեւող մուսաների ու
նրանց եղբայր Ապոլլոնի հետ, բա-
քսուհիների գինարբուքի խրախ-
ճանքի տօնահանդէսներին երգի
հրճուանքով արբենում, գարուն
դառնում:

«Գարուն ա, է ծաղիկ է արել»:
Գարնան բոցավառ վարդերը, հէք-
իաթ են, Աստուած սիրոյ կրակ է
ցանել նրանց թեթիկներին: Վարդ,
գարնան արեւը եօթ գոյների շող-
շողուն լոյս փուել նրա երեսին:
Աստղերի կրակալոյսը աչքերում՝
գեղեցկութեան դիցուհի Աստղիկը,
Արածանի գետի ափերի սպիտակ
վարդաստանների վրայից ճախրե-
լու ատեն փուշը ծակել է ոտքը,
կարմիր հուրով ծածկել վարդերի
թերթիկները, սիրոյ բուրմունք
ցանել նրանց վրայ:

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել»:
Արամազդի որդի, արեւ աստուած
Միհրն է ժպտում Արմինա աշխար-
հին: Լոյս հոսում արտերի ցորեանի
ծովակների վրայ, նրա գարնանա-
յին տաք շունչից հողի սիրտն է
փափախում: Իրենց թեւերը դէպի
արեւ տարած ծառերը, նրա լոյսն
են ըմպում, կանաչում, նրանց բոյ-
լերից ծաղիկ պայթում: Սպիտակ
պատմուճան հագած լեռների գա-
գաթները սարսուռում լոյսի շողե-
րից, նրա ջերմ համբույրից: Արեւի
շունչը ձիւնի քողերը պատում՝
հազար-հազար գոյների ծաղիկներ,
ձնծաղիկներ, փրափիոն ծաղիկներ
ծիծաղում Մանկական մատներով
փորել են Մուսաների լեռան լան-
ջերի ձիւնը, ձնծաղիկ են հանել
հողից, փնջեր արած եկել փարել
մայրիկիս, մեր աշխարհի գարունը
նրան աւետել: Ասում էին, որ
Արմինների Աստղիկ Դիցուհին ամէն
գարնան գալիս է հայոց լեռներ,
ձնծաղիկների թերթիկներ քաղում,
սաւառնում հայոց շէների վրայ,
ափերով այն ներքեւ ցանում, որ
մայրերը այդ ձիւնոտ ծաղիկների
նման փթիթ դուստրերը ծնէին:
Ահա թէ ինչու են արմինների
դուստրերը այդքան սիրուն-սի-
րուն են՝ հրաշագեղ Աստղիկ դիցու-
հու նման:

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել»:
Հայոց երկրի հողն է արեւ աստ-
ուած Միհրի լոյսի շողերից ջեր-
մում: Ռանչպարներն են հանդե-
րում, ափերով վերցնում այն, տա-
նում երեսներին, համբույր շաղում
նրա տաքուկ դէմքին: Հողի պաշ-
տամունք էր հայոց երկրում, ունչ-
պարների սրտերից պաշտամունքի
ոգի է ծորում նրա դէմքին: «Հայ-
րենի», «Մայրենի» են կոչել այն,
յաւիտեան «թեթեւ» ննջում նրա
գրկում, մինչեւ որ փոքր Մհեր
դուրս ելնի ժայռի սրտից՝ յարու-
թիւն պարգեւի արդարներին:
Իրենցից յափշտակուած երկրից մի
փշուր հող են տներ բերում, աղօթք
մրմնջում այնտեղ հոսած նախնի-
ների խոնջանքին, նրա պաշպանու-

թեան մարտերում նահատակուած
արեւորդիների արեան գոհաբե-
րութեանը:

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել»:
Ծովինար աստուածուհուն Չուր է
վարարում է հայոց աշխարհին,
լեռների լանջերի սրտերից աղ-
բիւրներ են պայթում: Արմին ցեղի
դիւցազն Անդրանիկը, Մասուն աշ-
խարհի Մարութա սարի «Անահի-
տի Աղբիւր»-ից պայթած սպիտակ
ձիւն սանձած՝ ճակատել թշնամուն:
Գարնան Չուրն է հոսում հայոց
աշխարհի դաշտեր, կեանք պարգե-
ւում հողին: Չուրը կեանք է, յաւեր-
ժութիւն է, երկիր մոլորակի կեան-
քի արարման առեղծուածը: Աստ-
ուածացած տիրուհի Ծովինարը
հէքիաթ է, ինքը «Չրածին», ինքը
Չրից յղացած, ինքը Չրում ծնել
Սանասար, Բաղասար որդիներ-
րին, ինքը տիեզերական հեռուներ-
րից Չուր անձրեւում: Սանայ Մհերն
է իջել Չրեր, հեծել թամբած
«Քուրքիկ Ջելալին», մէջքին կա-
պել «Թուր Կեծակին», Չրից թուել,
ճախրում դէպի արեւ: Քուրքիկ
Ջելալին էր կանչել՝ «Ո՛ւր ես
տանում ինձ, կը գնամ արեւ...
կ'այրեմ քեզ»: Չէ, տար ինձ արեւ,
որ մի փունջ պոկեմ նրանից, բերեմ
տամ Մակարավանքի սիրահար
աղջկան: Մհերն իջել նրա իրանի
տակ, կանչել՝ «Չես կարող ինձ
այրել, տար ինձ դուշմանի դէմ
կուռի»: Գարնան հէքիաթ է անձ-
րեւը, Նար Ծովինար դիցուհու
օրհնութիւնը, մոլորակի կեանքի
շունչը: Դուրս արի պատշգամբ,
նայիր անձրեւի շիթերին, նրանց
երեսներին լոյս կայ, երկնքի երգն
են բերում մոլորակ: Իրար ճակա-
տող ամպերի շանթերի կրակալոյ-
սը բրկած, ժպտում քեզ: Դու էլ
ժպտայ անձրեւին, թող սիրտդ
խայտայ նրա թովչանքից:

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել»:
Աճրեւին, իմ հայրենի երկրի ծաղ-
կազարդ այգի ելել, ունկնդրել նրա
համանուագը, դիտել նրա հեւքից
ծաղկած ծառերի ծիծաղը, մանուկ
հոգու խռովքով շոյել հողի շունչի
տակից պայթած աշնանային ցոր-
եանի կանաչ-կանաչ ծիւղերը: Դու՛
էլ գարնան անձրեւին դու՛րս արի,
նայի՛ր վազող Չրերին, այն նախ-
նիներիդ Չրի պաշտամունքի Նար
Ծովինար աստուածուհին է ընծայ
բերել քու երկիր, ունկնդրիր նրա
հոգապարար երգի համանուագը,
դու էլ նրա հետ երգիր ունչպար-
ների հոռովելները, տե՛ս, տե՛ս
սիրտդ ինչքան պիտի վարարի
նախնիներիդ սիրոյ սարսուռնե-
րով: Գարնան հրավառութիւն է
այն:

«Գարուն ա, ձիւն է արել»:
Չէ՞ վարդապետ, հայոց աշխարհը
«ձիւն չի արել»: Վարդապետ,
այլեւս «կարմիր» ձիւն չի գալ,

«Գարուն ա, ծաղիկ է արել» հայոց
լեռնաշխարհը, Մայր Անահիտը,
գարուններին ծաղիկ է փուում հա-
յոց հանդերին, լեռների լանջերին,
որ՛ ալուան հայ աղջիկներ այնտեղ
«Համբարձում Ելա» տօնախմ-
բեն, հայոց գուսանների տաղերը
հնչեն, որոնք հովիկների թեւերին
լենած գնան աշխարհին աւետեն
հայոց ու նրանց երկրի հրաշափառ
վերածնունդը: Չէ՞ վարդապետ,
հայոց աշխարհի ընդերքի հազար
գոյնի քարերից՝ հայոց մայր ոս-
տանը, շէները «Կրակէ շապիկ» են
հագել, հայերի ակներից ծիծաղի
արցունք է հոսում:

Չէ՞ վարդապետ, հանգիստ
ննջիր մայրենի հողում: Հայոց հին
աստուածները տիեզերական իրենց
տաճարից նորէն կարմիր, խոշոր
աստղ են ճամբել հայոց լեռնաշ-
խարհի երկնակամար, լոյսի կրակ
է հոսում նրանց սրտերին, գէնք են
վերցրել, կուռի են ելել: Չէ՞,
այլեւս չեն թողնի, որ «Կարմիր»
ձիւն գար հայոց լեռաշխարհին:
Հայ մշակները քու հոռովելներով
հողն են ախօսում, սերմնացանները
ցորեան են շաղ տալիս հողի երե-
սին, այգիներում ծաղկի ծիածան
կապած ծառերը գարնան հէքիաթ
է, հայոց աշխարհի մարդիկ գա-
րուն են դարձել:

«Գարուն ա»:
Գնում էինք
Արարատին նայելու, կանգնում վի-
րապի բլուրին, դիմացը հայոց
լեռնաշխարհի սրտից վեր խոյա-
ցած Արարատ-Մասիսներն են: Արե-
ւածեմ սպիտակ գագաթից ձիւնոտ
Չրերն էին շեղ-շեղ իջնում
Երաստ-Երասխի Չրերին: Անէա-
ցած դիտում էինք հայոց լեռնաշ-
խարհի սրտից յառնած լեռները:
Նրա աստուածային ոգին, Արմինա
երկրի արեւորդիների հոգիներին
ցեղի յաւերժութեան պաշտամունքի
լոյս վառում: Ինչպէ՛ս է, որ
լեռն ու այդ անյագ ոգի կաթում
հայոց սրտերին, ինչպէ՛ս է, որ
«խորհուրդ-խորին» պատարագի
շարականների երգեր ցնծացնում
արորդիների հոգիներին: Նրա
շուրջն էր ծաղկել մոլորակի մարդ-
կանց երազային աշխարհ Եղեմ-ը,
նրա ստորոտին նորէն «Կեանք»,
«Մարդ» էր «ծաղիկ»: Բարեպաշ-
տութեան, հողի պաշտամունքի,
ճշմարտութեան լոյս էր այնտեղ,
աստուածների անհատում բարիք,
խնդութիւն, առատութիւն էր այն-
տեղ:

«Գարուն ա»:
Արարատ, քա-
րեղէն սիրտը հայոց աշխարհի,
ձեռքերնիս երկարում էինք, որ
հպենք նրա անուշ դէմքին, ձնծա-
ղիկ քաղենք նրա ձիւնոտ հողից, որ
տանէինք վահագնի ծնունդին, ափով
ձիւն ժողուէինք... հիւսիսի տիրա-

«Գարուն և, Ծաղիկ է Արել» ...

Շարունակուած էջ 17-էն

կալի փռած երկաթ փշերն էին ծակում մատներնիս: Հիւսիսից մարդիկ եկել, քարէ սիւներ դրել հայոց աշխարհի հողին, փշէ լարեր կապել նրա ճակատին, մայր գետի ջրերին: Լացում էր Արարատը, ձիւնոտ արցունքները առուակ-առուակ հոսում Երաստի ջրերին, վշտից փրփրած գարկում ամբերին, գնում Մարաստան երկրի արտերին, հանդերին:

Բլուրի ստորոտին, հայոց նոր հաւատքի տաճար է, նրա գմբէթի գլխին իրենց արիական ցեղի արեւի լոյսի, բարեկեցութեան, բերրիութեան խորհրդանիշ նշան՝ խաչ է... արմինների նախնիներ, իրենց հին աստուածների տաճարները՝ Միհր աստուծոյ անունով մեհեան

ըններ իրենց փոխանցուել էր նախնիների աւանդութիւնը, որ հայոց աստուածները իրենց երկրի հեռոտ, քաջ, առաքինի առաջնորդներն էին եղել, այնքան արդար ու սիրելի, որ նրանց աստուածացրել էին, ինչպէս Արա-յին, Հայկ-ին, Միհր-ին, Տիր-ին, Վահագն-ին, Վանատուր-Ամանոր-ին, Անահիտ-ին, Ծովինար-ին, Աստղիկ-ին, Նանէ-ին, պատերազմներում յաղթանակած Վահագնին պատկերացրել էին բոցերից յառնած, նրանց իւրաքանչիւրին փառաբանել էին բնութեան իմաստութեան տարբեր երեւոյթներով: Տրդատ արքան պատժից ազատել էր Գրիգորին, հրամայել հայոց երկրում օտար «Աստուծոյ Որդու» հաւատքի ուսմունքը դաւանել: Այդ իմաստուն արքան դաւեց իրենց Արմի-

րի վրայով, մտել Արարատի վիհեր, ձնծաղիկ քաղերու համար բարձրանում Արարատի լանջեր, այն ընծայելու համար Վահագնի ծննդեան տօնին: Վիհում հանդիպել էին ժայռին շղթայուած Արտաւազդ արքային, փշրել էին նրա ժանգած շղթաները, ազատ արձակել:

Գառնի փլած ամրոցի առաջ տիեզերքը խորհրդանշող Միհր արեւ աստուծոյ սիւնազարդ մեհեանն է խորխոր կանգնած, դիմացը՝ որսորդութեան հմայքով յափշտակուած Խոսրով կոտակ արքայի որսատեղի լայնատարած անտառն է: Ընդերքի խոռովքը փլել էր տաճարը: Հայ քարագործ վարպետները, տաճարի վերականգման ճարտարապետի հետ տեղաձշտել փլած տաճարի բեկորները, կորածների փոխարէն նորերը տաշել եւ նոյն վեհութեամբ յաղթ կազմեցրել: Արմին-հայերի լոյսի փառաբանման Միհր արեւ աստուծոյ միակ կանգուն մեհեանն է:

«Գարուն և»: Հայ պարմաններ, «Աստուածամարդ Նահապետ» Հայկի, հայկազուն արքաների, հին աստուածների ոգու կրակը իրենց սրտերում, Արարատի վիհից Արտաւազդ արքային Միհրի մեհեանն առաջնորդել: Նրա հրապարակում հազար-հազար Արմին-հայեր օտնական ցնծութիւն էին շեփոքում, թմկահարն էր ուժգին զարկում, ծիրանի փողերն էին թունդ հնչում: Ծուրջ պարի շարքերն էին լոյսի ճառագայթներին յենած պար բռնել: Արքան էր բարձրացել մեհեան, քրմուհիներն հեթանոսական տաղերով դիմաւորել նրան: Ատրուշանի մոխիրն էր խառնել, հազար-հազար տարիների Միհրի անշէջ կրակ վերցրել, երկինք նետել, որ հայոց աշխարհում կրակի ու լոյսի հրավառութիւն լինէր:

«Գարուն և»: Վահագնի ծնունդն էր: Տաճարի աստիճաններից իջնում էին արեգակունք ակներով, Միհրի արեւահոլով վարսերով, կրակ պատմուածանով Վահագնը, եղէգնեայ ջահը վեր պարզած Արտաւազդը, հայոց մայր ոստանի Արմէն քուրմը: Բամբեր էին որո-

տում, ծիրանի փողեր, փանդիւններ հնչում, հազար-հազար արմիններ Վահագնի ծնունդի երգն էին թնդում: Մեհեանի աստիճաններին, շարան-շարան արեւալոյս քրմուհիները Արմինայի աստուածներին ձօնուած տաղերն էին հնչում, Արտաւազդն էր եղէգնեայ ջահի կրակալոյսը հոսում տաճարի հրապարակի Արմին-հայերի սրտերին: Հայոց աստուածները Արարատի գագաթից բուռ-բուռ ձիւն էին տեղում տաճարի հրապարակ: Արմին հայերը, լայն շրջանակներ կազմած, հեթանոս նախնիների պարերն էին բռնել: Սեղմել էին շարքերի բոլորակը, Վահագնի ու Արտաւազդին գրկել, ձեռքերի վրայ վերեւ բարձրացրել, որ նորէն բարեպաշտութիւն, միասնութիւն հօսէր հայոց սրտերին, հայոց աշխարհին:

«Գարուն և»: Հայոց մայր ոստանի փողոցներ էին ելել հազար-հազար Արմին-հայեր, խնդում, ժպտում, ողջոյնում իրար: «Բամբ Որոտան» քայլերգով Արտաւազդին առաջնորդել Արմինա-Հայաստան երկրի մայր ոստանի «Պալատ», որ նորէն հայոց աշխարհին թագաւորէր հայկազուն արտաշեսեանների տոհմի զարմից արքան:

Այո, գարուն Մայիս ամսին, Հայկի զարմից՝ «Արա»յի որդի մի Արմին, բազմել է «Հայոց գահին» երկիրը կառավարելու իրենց հին աստուածների բարեպաշտութեամբ, ճշմարտութեամբ, իմաստութեամբ, պրպստութեամբ:

Հայա, նաեւ մտիկ արա բանաստեղծ Վահան Թէքէեանին՝
Օ~h, այս գիշերը գարնան՝
Ինչ անուշ է, ինչպէս լաւ...
Ինչ հեշտանքով կը սարսռան
Սրտերն անոր պատճառաւ...
Կարծես աստղի փշրանքներ
Կան օդին մէջ հալած,
Երկրի վրայ դրախտ մի սեր
Կարծես թափած է Աստուած ...
Գարնան շունչեր կը տեսնեմ
Ձեզ թռչող ամէն տեղ՝
Յոգիներու պէս անմեղ...
Եւ կը տեսնեմ լուսաճեմ,
Քեզ ալ, տղու իմ հոգիս,
Որ համբուրել կուգաս զիս...

են կոչել: Սպաննեցին իրենց բարեպաշտ հին աստուածներին, փլեցին նրանց հաւատքի փառաբանման տները: Նրանց լացող վէմերով նոր հաւատքի տաճարներ պատեցին, ցեղակից յոյներից փոխ առած «Եկեղեցի» անուանեցին: Խորը վիրապ կար այնտեղ: Աւանդել են, որ այնտեղ էր տասնըհինգ տարիներ բանտարկուել Պարթեւաց ցեղից, Արշակունի տոհմի արքայասպան Անակ իշխանի որդի՝ Սուրենը: Գրիգոր դարձած եկել հայոց աշխարհ, գինուորացրուել հայոց բանակ, տոհմի մեղքը քաւելու, թէ՞ դաւելու:

Հայոց արքայ Տրդատն էր այդ վիրապում բանտարկել Սուրեն-Գրիգորին, թշնամու դէմ տարած յաղթանակի պատուին Մայր Անահիտին ծաղկեպսակ ճմաստուցանելու համար: Հայոց արքաները, օրինախախտներ, յանցաւորների նկատմամբ մահուան վճիռներ չէին արձակել, բանտարկել եւ անշուշտ նրանց կերակրել էին: Այդ բլուրը՝ իրենց նախնիների Արմինա երկրի լքուած բերդ եղել՝ վերածուել բանտի:

Արեւմուտքում կրթութիւն ստացած իմաստուն Տրդատ Գ. Արքան, տարբեր հաւատքներ դաւանող երկու սահմանակից կայսրութիւնների ցեղերին ու մշակոյթներին չձուլուելու համար, մտադրուել էր իր թագաւորած երկիրը «Քրիստոնեայ» նոր հաւատքին առաջնորդել: Հարիւր-հարիւր տարիներ առաջ, նրա առաքելները հասել էին հայոց աշխարհի հարաւ, քարոզել էին իրենց հաւատքի ուսմունքը: Տրդատ արքան, այդ ուսմունքում նկատել էր նաեւ իր նախնիների Միհրական տիեզերական հաւատքի բարեպաշտութեան, ճշմարտութեան ու սիրոյ լոյսը: Հազար-հազար տա-

նա երկրի նախնիների հաւատքին: Սպաննեցին այն, սպաննեցին իրենց նախնիների աստուածացած առաջնորդների ուսմունքը, սպաննեցին իրենց հազար-հազար դարերի երկնած իմաստութիւնը, քանդեցին նրանց տաճարները, որ Արմին-Հայր չփառաբանէր նրանց իմաստութիւնը: Արմին-Հայր իր հետ յաւերժութիւն տարաւ հին աստուածներին: Միհրի տաճարում տօնախմբում նրանց ծնունդը: Հռովմի կայսրերը նաեւ տօնախմբել էին Միհրի ծնունդը, այն տօնել էին ձմռան արեւադարձին՝ Դեկտեմբերի քսանհինգին: Բազում դարեր յետոյ, հռովմէացիք այն համարեցին իրենց նոր հաւատքի Վարդապետի ծննդեան օր: Զուգադիպութիւն, թէ՞ իրենց հին հաւատքի յուշերի արձագանգ:

Հայկական լեռնաշխարհի անհաս գմբէթն է ընդերքի խոռովքից պատուուել, խորը վիհեր են այնտեղ: Ոչ ոք չի յանդգնել բարձրանալ նրա գագաթ: Ասում են, թէ չարքեր են այնտեղ Արմին «Հայ» Հայկազուն արքայ Արտաւազդին շղթայակապ գամել ժայռին: Հայկազուն Արտաշէս անուշ արքան էր անիծել որդուն՝

«Թէ դու ձի հեծնես որսի գնաս, Ազատն ի վեր դէպ Մասիս, Այնտեղ մնաս լոյս չտեսնես»:

Արտաւազդը հօրը թաղման արարողութեան ժամանակ կանչել էր՝

«Երբ դու գնացիր ամբողջ երկիրը քեզ հետ տարար, Ես այս աւերակաց վրայ ո՞ւմ թազաւորեմ»:

«Գարուն և»: Իրենց ցեղի աստուածացած հերոս առաջնորդների փառաբանման ոգով արբեցած պարմաններ, քանդել էին փշալարերը, ճախրել Երաստի ջրե-

Ղոզանջները Յաղթանակի՝

Շարունակուած էջ 6-էն

բաղցիք չէզոքացնելով թիկունքային վտանգը՝ Ծուշիէն եկող, որոշ տատանումներէ ետք կարողացան շրջել ռազմական պատկերը եւ ազերիական սեղմօղակը աստիճանաբար դուրս մղել եւ քայլ առ քայլ գանտնք ընդհուպ շարտել հոն՝ ուրկէ կու գային կատաղի մոլուցքով: Ուստի, 1992 Մայիս 9-ին արձագանգած ղօղանջը, նախերգանքն էր Ղարաբաղի վերահայացման, հայութեան յաղթանակին ընդհանրապէս եւ արցախահայութեան յատկապէս:

Ընդհանուր առմամբ Ծուշին եղած է կռուախնձոր հայ-ազերի պայքարին: 1750-ին, երբ առաջին թաթարը ոտք հաստատեց հոն, միշտ ալ Ծուշիի շուրջ կռիւները եղան արիւնալի: Բազմիցս փորձեցին իւրացնել գայն. 1905-ին, 1918 եւ 1919-ին անոր շուրջ մագլցողական ճակատումները ունեցան ծանր հետեւանքներ: 1919-ին անգլիացիք արգիլեցին զօրավար Անդրանիկի մուտքը Արցախ, որ պիտի կրնար երաշխաւորել անոր անվտանգութիւնը ազերիական ախորժակէն: Սակայն, 1920-ի Մարտին, Ծուշիի մէջ տեղի ունեցաւ հայոց

ամենավայրագ կոտորածը Սուլթանովի ղեկավարութեամբ եւ թրքական ուժերուն մասնակցութեամբ: Քաղաքին հայկական թաղամասը զոհ գնաց հրդեհներու լափիլիզումին: Ծուրջ 10 հազար հայեր նահատակուեցան այդ դաժան սրածուլութեան: Ծուշեցի մեծամուն պատմաբան Լէօ սիրտի մղկտումով կը գրէր. «Իմ դժբախտ, սրտիս սիրելի ծննդավայրը խորովուեց բոցերի մէջ...»: Թիֆլիսի «Սլովօ» թերթը 1920 Ապրիլ 16-ին կը գրէր. «Քաղաքի հայկական մասում քարը քարի վրայ չի մնացել»:

Հետեւաբար՝ 1992-ի հակահարուածը ուշացած պատասխանն էր 1920-ի վանտալութեան: Իսկ անկէ ետք կազմակերպուող Ծուշիի ազատագրութեան տօնահանդէսները՝ շառաչուն պատասխան Ծուշիի մէջ թէյ խմել ցանկացողներու՝ որոնք Պաքուի մէջ կը սիրեն ապրիլ անուրջներով ցնորական:

Երբ 9 Մայիս 1992-ին Սբ. Ղազանչեցոցի մէջ հայեր արտասուալիւր աչքերով կ'աղօթէին, անդին՝ անոր զանգակատունէն եւ գմբէթներէն կը հնչէին ղօղանջները յաղթանակի՝

«ԱՐԱՐԱՏ»
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Ամերիկահայ Մայր Աթոռի Եւ Կիլիկեան Թեմեր

Շարունակուած էջ 8-էն

կէտները:

«Միացեալ» Թեմի Կանոնադրութիւնը

Յաջորդ հանգրուանը կազմուած պիտի հասնէր միացեալ կազմական կանոնադրութեան գործին, որուն վրայ երկու թեմերը իբր թէ պիտի կարենային օրինաւորապէս միանալ՝ համաձայն ուղեցոյցի տրամադրութեանց: Այս ուղղութեամբ Մայր Աթոռի Թեմին կողմէ եօթ հոգիներու կանոնադրութեան խմբագրման յանձնարարութեամբ մը կազմուեցաւ՝ երեք հոգեւորականներէ եւ չորս աշխարհականներէ, որ բացառաբար պիտի փոխարինէր գործող յանձնարարութեամբ: Նոյն առաջարկը գրաւոր մատուցուեցաւ Կիլիկեան թեմի յանձնարարութեան, սակայն մերժուած ստացուեցաւ այն առարկութեամբ որ չէին յարգուած «համագործակցութեան» համար առնուելիք քայլերը որոնք ուղեցոյցին մէջ նախատեսուած էին, ինչպէս ուսումնական ծրագիրներու միացեալ պատրաստութիւնն ու Ապրիլեան եղեռնի միացեալ ոգեկոչումը, մոռնալով սակայն որ անոնք պիտի կատարուէին «միացեալ թեմի Կազմական Կանոնադրութեան» երկուստեք ընդունուելէն ետք միայն:

Տարիները կը թաւալէին եւ 1981 Յուլիսէն 1982 Մայիս զոյգ յանձնարարութեան հինգ յաջորդական նիստեր գումարելով ընդունեցին ի նորոյ խմբագրութեան ուղեցոյցի մը բնագիծը որ ենթարկեցին երկու թեմական խորհուրդներուն: Էջմիածնական թեմի Պատգամաւորական Ժողովը վաւերացուց զայն: Նոր ուղեցոյցը կը բաղկանար հակիրճ նախաբանէ մը որուն կը յաջորդէր բովանդակութեան կառուցը եւ գործադրութեան ծրագիրը իր վեց ստորաբաժանումներով: Կը ճշդուէր թէ երկու թեմերը պիտի միանային վարչական գետնի վրայ եւ որպէս մէկ միաւոր դառնար Ամնայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ենթակայ թեմ ինչպէս անցեալին հաստատուած էր Տ.Տ. Մկրտիչ Խրիմեան Հայրիկ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն:

Հոն նախատեսուած էր օրինական ձեւն ու կերպը միացեալ թեմի առաջնորդի ընտրութեան եւ թեմին ունենալիք յարգալից յարաբերութիւնը Կիլիկիոյ Աթոռին հետ: Ուղեցոյցին ընձեռած գործադրութեան կերպն ալ հետեւողականօրէն ծրագրուած էր գործակցութեան, կանոնադրութեան խմբագրման, եւ միեւնոյն թուականին ու միեւնոյն վայրին մէջ երկու թեմերու առանձին թեմական Ժողովներու վերջին անգամ գումարումին 1983 թուականի Յունուար 15-էն առաջ, կանոնադրութեան երկուստեք ընդունման, ու

անոր Ամենայն Հայոց եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսներու կողմէ վաւերացման յաջորդական քայլերով: 1982-ի ուղեցոյցը որդեգրուեցաւ նաեւ Կիլիկեան թեմի պատգամաւորական Ժողովէն, ինչ որ լաւ նշան մը կը նկատուէր յառաջացող բանակցութեանց ճամբուն վրայ:

Մայր Աթոռի Դիրքը

Ամերիկահայ թեմի թեմական խորհուրդը ուղեցոյցը իսկոյն յղեց Մայր Աթոռ, եւ հաւանաբար նոյնը ըրին նաեւ միւսները՝ զայն Անթիլիաս զրկելով, ուրկէ պիտի հասնէին բացատրութիւններ, եւ կամ լաւագոյն պարագային հաւանութիւն ու վաւերացում: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը գրաւորապէս կը պատասխանէր իր Յուլիս 14, 1982 թուակիր նամակով, գնահատելով հանդերձ տարուած խղճամիտ աշխատանքը, կը թելադրէր որ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան յատուկ յօդուածները վերցուէին ուղեցոյցէն, նկատի ունենալով որ երկու Աթոռներու միջեւ եղած անհամաձայնութիւնները իրենց յատուկ մակարդակին վրայ պէտք է լուծուէին, թեմական մակարդակի վրայ: Ակնարկուած յօդուածները մասնաւոր դիտարկութեամբ դրուած էին հոն որպէսզի աւելի նպաստաւոր եւ ապահով ըլլար Անթիլիասի ուղղեալ հրահրեր: Նման սկզբունքային դիտարկում Հայրապետին կողմէ չէր խանգարեր կատարուած աշխատանքը, եւ սակայն շատ դիւրաւ որպէս պատրուակ պիտի ծառայէր անհարկի ձգձգումի: Առաջնորդն ու թեմական խորհուրդը անհրաժեշտ տեսան անձամբ Մայր Աթոռ երթալու եւ հարցը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին պարզաբանելու: Հարցապետը մնաց աներբեր այդ կարեւոր կէտին վրայ, եւ Առաջնորդն ու պատուիրակութիւնը վերադարձան Նիւ Եորք:

Կիլիկիոյ Աթոռին Դիրքը

Կիլիկեան թեմն ալ պատուիրակութիւն մը Անթիլիաս զրկեց տեղեկացնելու համար ուղեցոյցին եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետին յանձնարարութիւններուն մասին, ուրկէ անյարիր բացատրութիւններ միայն հասան: Թէեւ ի վերջոյ բանակցութեանց յաջորդ քայլը, «միացեալ թեմի» կանոնադրութեան գործը կատարուեցաւ ամենայն բծախնդրութեամբ, սակայն ի վերջոյ տարիներու ճիգը ձախողութեան մատնուեցաւ երբ հասկնալի եղաւ որ Կիլիկեան թեմի Ժողովը կանոնադրութեան մի քանի կարեւոր յօդուածները բոլորովին ջնջել եւ կամ այլափոխել պահանջեց, խնդրոյ առարկայ ընելով նաեւ Գանատայի իրենց եկեղեցիները որոնք բոլորովին անհամաձայն մնացին թեմերու միացման գործին, բան մը որ վերջին պահուն չի շեցին:

մէջ կայ մէկ միացնող եւ հասարակ յայտարար մը, որ կը դառնայ մարտահրաւէր, այդ ալ մեր կեանքերը ինչպէս լինեալու է՝ անկախ աշխարհագրական տեւալներէ եւ պայմաններէ:

Եւ լիցքաւորումի գրաւակա՞նը՝ «Այն որ կու տանք ուրիշին»: Եւ ուրիշին պիտի տանք կեանք մը, որ ԲԱՐԻ է: Ուրիշին տալն է: Իսկ տալը՝ լիցքաւորելը, անպայմանօրէն ԲԱՐԻՆ:

ԻՆչպէս Կարելի Է Չսիրել Յոյրիւրը

Շարունակուած էջ 13-էն

- Աւտոբուսին եմ ուղում հասնել: Ես եմ բացում խանութը: Հենրիկ Չան, ի՞նչ կը լինի, հեռախօսիդ համարը տուր: Օրերը ցրտում են, մի օր խաշի եմ հրաւիրելու ձեզ:

- Կը տամ համարը, մինչ այդ ասա խնդրեմ, դու՛ պարսկահայ, ի՞նչպէս ես մաքուր հայերէնով խօսում:

- Ասեմ, պարոն Անասեան, նախ, կինս՝ Հայաստանի ծնունդ է ու մասնագիտութեամբ էլ՝ լրագրող, եւ յետոյ, իմ բոլոր գործաւորները հայաստանցի են: Նրանցից էլ սովորեցի իրենց պէս խօսել: Քառասուն տարի է անցել, քիչ չէ, փիլիսոփայում է բարեկամս:

Թելադրում եմ հեռախօսիս համարը, ու մինչեւ օրս «սպասում» վահագի հեռաձայնին...:

Վահագն ինձ չի շեցնել տուեց 40 տարուայ վաղեմութիւն ունեցող կառավարական հինարկների հետ կապուած մի քանի ուսանելի հետաքրքիր մանրամասներ: Ահա դրանցից մէկը:

Ամերիկա ոտք դնելու առաջին շաբաթում իսկ, մեր ընտանիքը հրաժարուեց կառավարական նպաստ ստանալ երկու փոքրահասակ երեխաների համար: Ես եւ Մարիետան բաւական ցածր աշխատածամով անմիջապէս աշխատանքի տեղաւորուեցինք:

Հինգ-վեց ամիս անց, Լոս Անջելէսի Գաղթականական Գրասենեակից (Immigration Office) մի փարթամ պահարան ստացանք, որից յայտնի դարձաւ, որ օրինապահ սպրեկուրտի եւ կառավարական նպաստ ստացած չլինելու համար, մեր ընտանիքի բոլոր անդամներին թոյլատրուած է լրացնել համապատասխան թղթերը եւ դիմել գրասենեակ՝ Կանաչ քար ստանալու համար:

Դժուարանում եմ նկարագրել այն ուրախութիւնն ու խանդավառութիւնը, որ տիրեց մեր՝ մէկ սենեականոց բնակարանում, որի մէջ կար տափակ, ձերմակ գոյնի դաշնամուր, որ գնել էինք իմ կազմակերպած առաջին համերգի եկամուտով (Հոկտ. 5, 1978, Breakfast Club, Riversid Dr., L.A.): Այդ համերգը կայացաւ, որքան էլ տարօրինակ հնչի, մեր՝ Լոս Անջելէս հաստատուելուց երկուսեակէս ամիս անց: Համերգի մենակատարներն էին քանոնահար Արա Սեւանեանը, Յարութ Բամբուկչեանը եւ Մարիետա Անասեանը:

... Նայում եմ իւրաքանչիւր անձի համար մի քանի թերթից բաղկացած հարցարանը. ինչպէս բոլորը, ես էլ պիտի դիմեմ փաստաբանական գրասենեակ: Ես դեռ այդ ուժը չունեմ...: - Հենրիկ, ախպերս, փորձիր դու լրացնել, մտորում եմ ես, - կ'անցնի՝ կ'անցնի, չէ՛՝ այդ դէպքում կը դիմենք փաստաբանի:

Ինչեւէ, մեծ դժուարութեամբ ինձ յաջողուեց լրացնել Գրին քարտի հարցարանները: Յաջորդ առաւօտեան, ժամը 6-ին իջայ Դաունթաուն: Գաղթականական գրասենեակում երկար սպասեցի: Վերջապէս

բարձրախօսը յարտարարեց իմ թիւն ու պատուհանի համարը:

«Բարի լոյս» եմ ասում ապակու ետեւում նստած բարետես կնոջը, վերջինս բարի ժպիտով պատասխանում է իմ ողջոյնին եւ հարցնում.

- Ինչո՞վ կարող եմ ձեզ օգնել պարոն:

- Ես..., ես բերել եմ իմ ընտանիքի անդամների հարցաթերթիկները՝ քրին քարտ ստանալու համար:

- Դուք մենա՞կ էք, ո՞ւր է ձեր փաստաբանը:

- Ես փաստաբան չունեմ, ինքս եմ լրացրել հարցաթերթիկները, հնարաւոր է, որ սխալներ լինեն, կը ներէք դրա համար:

- Ե՞րբ էք ժամանել Միացեալ Նահանգներ:

- Վեց ամիս առաջ:

- Դուք նամակ ստացե՞լ էք...

- Այո՞, տիկին:

- Խնդրեմ ցոյց տուէք այդ նամակը:

Տիկինը ուշադրութեամբ ընթերցեց նամակը եւ՝

- Ես մի քանի ըրպէից կը վերադառնամ, - ասաց նա, - սպասէք սրահում, ես ձեզ կը կանչեմ:

Սպասումի տանջալից վայրկեաններ:

- Մի 15-20 րոպէ անց՝ Պարոն Անասեան, խնդրում եմ մօտենալ 18-րդ պատուհանին, - ծանօթ, հաճելի ձայնն է.

- Դուք հիմնականում ամէն ինչ ճիշդ էք լրացրել, միայն մէկ երկու տեղ այսպէս պիտի գրէք, - ասաց նա ու ցոյց տուեց ճիշդ ձեւը:

- Յաջորդ անգամին այդպէս կ'անեմ, չի ներէք, թէեւ դրա կարիքը էլ լինի:

- Ո՞չ, ինչո՞ւ..., դուք կ'օգնէք ուրիշների, մտերիմներին, բարեկամներին, ինչո՞ւ պիտի ահագին դրամ վճարէք փաստաբաններին, երբ ինքներդ կարող էք ձեր հարցերը լուծել: Իսկ հիմա ազատ էք, կարող էք գնալ: Մէկ-երկու ամսուայ ընթացքին կ'ստանաք ձեր քարտերը:

Իսկապէս, մէկ ամիս յետոյ եկան մեր Կանաչ քարտերը, այժմ հերթն եկաւ քաղաքացիութիւն ստանալու:

... Նախկինում շատ աւելի հայ ընտանիքներ էին ապրում Հովիվուդում: Տարիների ընթացքում, ում ձեռքը «գրպանին հասաւ»՝ թողեց Հովիվուդը եւ հաստատուեց Գլենդէլում, Բրըքլինում եւ այլ՝ իբր հանգստաւէտ վայրերում:

- Չէ՞, ո՞չ, ես չգնացի, թէեւ կարող էի գնալ: Ես սիրում եմ Հովիվուդը: Սիրում եմ աղմկոտ, շարժուն քաղաք: Մենք հովիվուդցիներս շատ չենք սիրում Գլենդէլ գնալ, եւ, եթէ գնում էլ՝ միայն մշակութային ձեռնարկներին ներկայ լինելու եւ մէկ էլ բարեկամներին, ընկերներին այցելելու համար:

... Արդէն հոգնել եմ քայլելուց: Բայց հոգիս խաղաղ է: Բազմաթիւ մանր-մունր երեւոյթների բովում կրկին համազուեցի, թէ որքա՞ն քիչ բան է պէտք, որպէսզի մարդ ուրախ եւ երջանիկ զգայ իրեն:

«Հաշուեյարդար»

Շարունակուած էջ 16-էն

ուրիշին: Բարին:

Ի՞նչ կեանքեր պիտի կերտենք այս ժահրէն ետք: Բարին:

Հաշուեյարդար՞: Այսօր՝ իմ, քու եւ մեր բոլորին:

Եթէ իւրաքանչիւրս ունի իր կեանքը, որ կ'ունենայ ուղղութիւն, կը ստանայ ընթացք եւ կը կազմաւորուի հոս թէ՛ հոն: Եւ իւրաքանչիւրիս կազմաւորուող կեանքին

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցեք
«Մասիս» Շաբաթերօթին
 Tel: (626) 797-7680

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ ՊԱՐԶ Է ԵՒ 9 ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐՈՎ ՀԱՐՑԱԽՈՅԶ

ՀԱՍԱՅՆՔՆԵՐԸ ԿԱՐԵՒՈՐ ԵՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵՑԷՔ
ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐԸ ԿԱՐԵՒՈՐ ԵՆ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻՆ
ԱՄԷՆ ԱՆՁ ԿԱՐԵՒՈՐ Է ԱՅՍՈՐ

CaliforniaCensus.org